

**የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አዋጅ
ማውጣት አስፈላጊነት ማብራሪያ**

(Explanatory Note)

ማውጫ

1.	መግቢያ እና ዳራ	3
2.	አዋጁ ተከልሶ እንደ አዲስ እንዲወጣ ያደረጉ አስገዳጅ ምክንያቶች	4
3.	የረቂቅ አዋጁ ዓላማዎች	7
4.	የረቂቅ አዋጁ አወቃቀር	7
5.	የዝግጅት ሂደት	8
6.	የብሔራዊ የስታቲስቲክስ ሥርዓት ተቋማዊ አደረጃጀት	9
7.	ሞያዊ ነፃነት እና ከዓለም አቀፍ ማዕቀፎች ጋር ስለ መጣጣም	10
8.	ቁልፍ አዳዲስ አቀራረቦች	11
9.	የተማክለ የስታቲስቲክስ ሥርዓት	11
10.	የስታቲስቲክስ ቦርድ	13
11.	የሚጠበቁ ጥቅሞች	13
12.	መደምደሚያ	14

1. መግቢያ እና ዳራ

የሕግ ጥራት ከሚወስኑት ነገሮች አንዱ በየጊዜው የሚከሰቱ ማሕበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ፖሊቲካዊ ለውጦችን በመፈተሽ ጊዜውን የዋጀ ማሻሻያ ማድረግ ነው። የማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ባለሥልጣን ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር ፬፻፵፪/፲፱፻፺፯ ታውጆ ሥራ ላይ ከዋለ 21 ዓመታት ተቆጥረዋል። ይህ አዋጅ በወቅቱ ለነበረው የሀገሪቱ ፍላጎት በቂ የነበረ ቢሆንም፣ አሁን ሀገራችን እያስመዘገበች ካለው የኢኮኖሚያዊና ማሕበራዊ ዕድገት ጋር፣ በዓለም አቀፍ ደረጃ ከዳታም ሆነ ከስታቲስቲክስ ማመንጨት ሥነ ዘዴዎች እና አሠራሮች ላይ ከተደርጉ ለውጦች ጋር በተያያዘ፣ በየጊዜው ከሚመጡ የቴክኖሎጂ ለውጦች ጋር ተያይዞ በስታቲስቲክስ ሕጎችን ላይ ማሻሻያ እንዲደረግ የሚያስገድዱ በርካታ ሁኔታዎች ተከስተዋል።

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ መንግሥት የስታቲስቲክስ አስተዳደርን ለማዘመን፣ የኦፊሻል ስታቲስቲክስ አመንጨዎችን ለማጠናከር እና በብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ዙሪያ ያለውን ትብብርና ቅንጅት ለማጎልበት በስታቲስቲክስ የሕግ ማዕቀፎች ላይ ወሳኝ ማሻሻያ በማድረግ ላይ ይገኛል። የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ ረቂቅ አዋጅ ቀደም ሲል በወጡ የስታቲስቲክስ ሕጎች ላይ በመመሥረት፣ ከዓለም አቀፍ ደረጃዎች ጋር በማጣጣም፣ እንዲሁም በመረጃ ላይ የተመሠረቱ የሕግ አወጣጥ ሥርዓቶችን በመከተል እንዲቀረጽ ጥረት ተደርጓል። መንግሥት ቅድሚያ የሚሰጣቸውን የልማት ተግባራት በአግባቡ ለመፈጸም፣ ውጤታማ የዕቅድ፣ የክትትልና የግምገማ ሥርዓት መዘርጋት ያስፈልጋል። ይህንን ሥርዓት ለመዘርጋት፣ በፌዴራል፣ በክልል፣ እንዲሁም በአካባቢ ደረጃ ጥራት ያላቸውን ኦፊሻል ስታቲስቲክስ መሰብሰብን፣ ማቀናበርን እና መተንተንን ይጠይቃል።

ይህ የሕግ ረቂቅ የተመሠረተው የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ ልማት ፕሮግራም ቁልፍ ውጤት 1 ላይ ሲሆን ይህም የስታቲስቲክስ የሕጎችን እና ተቋማዊ ማዕቀፎችን በማዘመን ላይ የሚያተኩር ነው። ረቂቁ ዓለም አቀፋዊ ማዕቀፎችን፣ የአፍሪካ የስታቲስቲክስ ቻርተርን እና ከዚያም ባሻገር ያሉ ምርጥ ተሞክሮና ልምድ ካላቸው ሀገራት ሕጎች ላይ የተሻሉ ኃሳቦችን የወሰደ ሲሆን፣ ከኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔታዎች

ጋር ለማጣጣም ጥረቶች ተደርገው ተዘጋጅቷል። የረቂቅ ሕጉ ዋና ግብ ተግባር፣ ሞያዊ መስፈርቶችን ከግምት ያስገባ እና የተቀናጀ የስታቲስቲክስ ሥርዓት በመዘርጋት የሀገሪቱን ብሔራዊ ልማት አጀንዳ መደገፍ ነው።

2. አዋጁ ተከልሶ እንደ አዲስ እንዲወጣ ያደረጉ አስገዳጅ ምክንያቶች

ይህ ረቂቅ የስታቲስቲክስ ሥርዓት አዋጅ እንዲዘጋጅ ዓለም አቀፋዊ እና ሀገራዊ አስገዳጅ ሁኔታዎች ተከስተዋል። እነዚህም ከዚህ በታች በአጭሩ ተዘርዝረዋል።

ሀ/ ከዚህ ቀደም የወጡ የሕግ ድንጋጌዎች አጠቃላይ የብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓትን ሙሉ በሙሉ የሚሸፍኑ አልነበሩም፤ በዚህም የተነሣ በተቋማዊ ግልጽነት እና አስተዳደር ላይ ጉልህ የሆኑ ክፍተቶች የነበሩበት ሕግ ነበር። እነዚህን ክፍተቶች ሙሉ በሙሉ በሚባል ደረጃ የዘጋ ሕግ ማውጣት ጊዜው የሚጠይቀው ተግባር ሆኗል። የተጠናከረ የብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ማለት፣ ለሀገራዊ ዕቅድና ለውሳኔ አሰጣጥ የሚውል ጥራታቸው የተረጋገጠ እና ወቅቱን የጠበቁ የስታቲስቲክስ መረጃዎች እንዲሰበሰቡ፣ እንዲጠናቀሩ፣ እንዲተነተኑ እና እንዲሰራጩ የሚያስችል ሥርዓት ማለት ነው።

ለ/ የሥራ መደራረብን ለመቀነስ፣ ተጠያቂነትን ለማጠናከር እና የአሠራር ቅልጥፍናን ለማጎልበት ግልጽ የሆነ ተቋማዊ የሥልጣንና የተግባር ክፍፍል ያስፈልጋል። ረቂቅ አዋጁ ከመንግሥት ሰፊ የማሻሻያ አጀንዳዎች ጋር በተለይም አሁን በሥራ ላይ ካለው “የአስፈጻሚ አካላትን ሥልጣንና ተግባር መወሰኛ አዋጅ ቁጥር ፩ሺ፪፻፷፫/፪ሺ፲፬” ድንጋጌዎችና መርሐዎች ጋር የተጣጣመ ሲሆን ይህም በመንግሥት ተቋማት ውስጥ የተቆጣጠሪ (ሬጉላቶሪ) እና የፈጻሚ (አፕራሽናል) ሥልጣኖችን ለያይቶ ተቋማትን ማደራጀትን ተግባራዊ አድርጓል። ተቆጣጣሪና ፈጻሚ መ/ቤቶችን ለያይቶ ማደራጀት በሚለው መርሕ መሠረት የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አገልግሎት እንደ ቴክኒካል መሥሪያ ቤት ራሱን የቻለ ተቋም ሆኖ እንዲሠራ ሥልጣን ተሰጥቶታል። የፕላንና ልማት ሚኒስቴር ደግሞ የወጡ ሕጎችና ደንቦች መከበራቸውን ይቆጣጠራል፣ ይከታተላል። ሚኒስቴሩ በሚኒስቴር መሥሪያ

ቤቱ ውስጥ በተደራጀው የቴክኒክና ሞያዊ ክንፍ በኩል እነዚህን የቁጥጥርና የክትትል ሥራዎች ይሠራል።

ሐ/ አሁን የደረሰንበት የቴክኖሎጂ እድገቶች፣ የአዳዲስ የመረጃ ምንጮች መፈጠር እና ዳታዎችንና ትንተናዎቻቸውን በአፍታው (real time) የማግኘት ፍላጎት እያደገ መምጣቱ፣ እነዚህን ሁሉ የእድገት ወጤቶችን ማስተናገድ የሚችል የተሻሻለ ሕግ ኢትዮጵያ እንዲኖራት ተጨባጭ አሁናዊ ሁኔታዎች ያስገድዷል። ሕጉን በዚህ ደረጃ ከዘመኑ ሥልጣኔ ጋር አብሮ እንዲጓዝ ማድረግ ማለት፣ ሀገራችን የቢግ ዳታ፣ የጂኦስፓሽያል ዳታን እና የሰው ሰራሽ አስተውሎትን አጠቃቀም ሕጋዊ ዕውቅና በመስጠትና በስታቲስቲክስ መረጃ ማመንጨት ረገድ በሥርዓት በመምራት የአዲሱ ቴክኖሎጂ ተቋዳሽ እንድትሆን ያስችላታል።

መ/ ኢትዮጵያ እንደ የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ኦፊሽያል ስታቲስቲክስ መሠረታዊ መርሐዎች እና የአፍሪካ ስታቲስቲክስ ቻርተር የመሳሰሉ የስታቲስቲክስ ዓለም አቀፍ ማዕቀፎች ፈራሚ ሀገር ነች። እነዚህ ማዕቀፎች መሠረታዊ የስታቲስቲክስ መርሐዎችን እንደ የሞያ ነፃነትን፣ ገለልተኝነትን፣ ምስጢራዊነትን እና ቅንጅትን የመሳሰሉ መርሐዎችን አጉልተው ያሳያሉ። ሆኖም ግን አሁን በሥራ ላይ ያሉት አዎጆች፣ ማለትም “የማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ባለሥልጣን ማቋቋሚያ አዎጅ ቁጥር ፬፻፵፪/፲፱፻፺” እና “የአስፈጻሚ አካላትን ሥልጣንና ተግባር መወሰኛ አዎጅ ቁጥር ፩፻፸፱፻፷፫/ ፪ሺ፲፱” እነዚህን መርሐዎች በተሟላ ሁኔታ ያልተከተሏቸው በመሆኑ መርሐዎቹን በተሟላ መልኩ ማካተት አስፈላጊ ሆኖ ተገኝቷል። አንድ የስታቲስቲክስ እነዚህን መርሐዎች በሚገባ አሟልቶ አለመገኘት ማለት፣ ዳታዎችን በተግባራዊ መንገድ አለመጠቀምን፣ በመነጨው ስታቲስቲክስ ጥራት ላይ ጥያቄ ማስነሳት፣ የተጠቃሚውን ፍላጎት በሚገባ አለመሟላት፣ በዓለም አቀፍ ደረጃ በሚደረጉ የስታቲስቲክስ ንጽጽሮች ላይ ተግዳሮቶችን መፍጠር፣ በውጭና በሀገር ውስጥ ኢንቨስትመንቶች ፍሰቶች ላይ ተፅዕኖ ማሳደርና አልፎ ተርፎም ለአላግባብ ጣልቃ ገብነት በር ከፋች ሊሆን ይችላል። አዲሱ ረቂቅ እነዚህን ጉዳዮች ታሳቢ አድርጎ የተዘጋጀ በመሆኑ ጊዜውን የዋጀ ብሎ መውሰድ ይቻላል።

ሠ/ ምንም እንኳን አሁን በሥራ ላይ ያሉት ሕጎች የኦፊሽል ስታቲስቲክስ መርሐዎችን የሚፃረሩ አንቀጾች ባይኖሯቸውም፣ የአፍሪካ ስታቲስቲክስ ቻርተር

የወጣው አዋጅ ፬፻፵፪/፲፱፺፯ ከፀደቀ በኋላ በመሆኑ በአዋጁ ውስጥ አልተካተተም። በተጨማሪም የብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓቱን የማስተባበር ተልዕኮ ለቀድሞው የማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ባለሥልጣን የሰጠ ቢሆንም የሌሎች የኦራሻል ስታቲስቲክስ አመንጫዎችን መብትና ግዴታዎች በግልፅ ባለማስቀመጡ ሴክተር መ/ቤቶች ያመነጩትን መረጃ ከጥራትና ስታንዳርድ አንጻር እንዲገመገም ለተቋሙ በቂ ሥልጣን ያልሰጠ መሆኑ ክፍተት ሆኖ ቆይቷል።

በተለይ ደግሞ አዋጅ ቁጥር ፩፻፪፻፳፫/፪፻፲፬ ከተባበሩት መንግሥታት ድርጅት መሠረታዊ የኦራሻል ስታቲስቲክስ መርሶዎች መካከል ከሞያ ገለልተኝነት ጋር የማይጣጣሙ ተግባራትን ለፕላንና ልማት ሚኒስቴር የሰጠ በመሆኑ የሀገሪቱ የስታቲስቲክስ ሕጎች በዓለም አቀፍ የስታቲስቲክስ ባለሞያዎች ዘንድ አንዳንድ ትችቶችን ሲያስተናግድ ቆይቷል። ረቂቁ አዋጅ ይህንን ችግር በሚገባ የቀረፈ ነው።

ረ/ ኢትዮጵያ በአፍሪካ ሕብረት የመሪነት ሚና መጫወቷን ሁለንተናዊ ከማድረግ አኳያ የተቀናጀ የስታቲስቲክስ ሥርዓት ሕግ አውጥታ ተግባራዊ ማድረግ ለአህጉራዊ የስታቲስቲክስ ሕጎች ንዕስር፣ እና እንደ አጀንዳ 2063 ለመሳሰሉ አህጉራዊ ኢኒሽየቲቮች ጥራት ያለው መረጃ አቅርቦት ወሳኝ ምዕራፍ ሆኖ ያገለግላል ተብሎ ይታመናል። በተለይም ኢትዮጵያ ከአፍሪካ ስታቲስቲክስ ቻርተር ጋር የተጣጣመ የስታቲስቲክስ አዋጅ ማውጣቷ፣ ሌሎች ሕጎቿውን ከቻርተሩ ጋር ገና ያላጣጣሙ የአፍሪካ ሀገራትም ይህንን ፈለግ እንዲከተሉ ከማስቻል አኳያ ሲታይ ተገቢና ወቅታዊ እርምጃ መሆኑ እሙን ነው። የአፍሪካ ሕብረት ስታትስቲክስ (STATAFRIC) በተባለው ተቋሙ አማካይነት “በአፍሪካ ውስጥ የስታቲስቲክስ መረጃን የማጣጣም ስትራቴጂ” (Strategy for the Harmonization of Statistics in Africa) እ.ኤ.አ. በ2010 ማውጣቱ ይታወሳል። ስትራቴጂውም፣ የአፍሪካ ስታቲስቲክስ እርስበርስ ተዛማጅና ተነባቢ እንዲሆን (Speak the same Language) የሚል መርሕ ይከተላል። እንደ አፍሪካ ሕብረት መስራች ሀገር፣ ኢትዮጵያ የዚህን ስትራቴጂ መርሶዎች የመተግበር ኃላፊነት አለባት። በተጨማሪም፣ ኢትዮጵያ የአፍሪካ ቀንድ አካባቢ የዳታ ማዕከል ሆና እንድታገለግል የሚያስችላት ነባራዊ ሁኔታዎች በመኖራቸው ይህንን የኢትዮጵያ ሥፍራ ታባቢ ያደረገ የዘመነ የስታቲስቲክስ ሕግ ማውጣት የኢትዮጵያን የቀንዱ ማዕከልነት ይበልጥ ያሳያል። በቅርቡ ኢትዮጵያ የአፍሪካ ኮንቲኔንታል ነፃ የንግድ አካባቢ (African Continental

Free Trade Area) አባል ሆኖ መቀላቀሏ ይታወሳል። ይህም ጥራት ያለውን የንግድ ዳታ አያያዝንና ሥርዓትን የሚጠይቅ ነው። አዲሱ ረቂቅ አዋጅ ለዚህም የሚያድርገው አስተዋጽኦ ከፍተኛ እንደሆነ ይታሰባል።

3. የረቂቅ አዋጅ ዓላማዎች

ረቂቅ አዋጅ ለብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ሁሉን አቀፍ የሕግ ማዕቀፍ መዘርጋትን ያለመ ነው። በመሆኑም፣ ረቂቅ አዋጅ የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አገልግሎት ሞያዊ ነፃነትን ማረጋገጥ፣ የተቆጣጣሪ እና የፈጻሚ አካላትን የቁጥጥር እና የአሠራር ተግባራትን ሚና በግልፅ መለየት፣ እንዲሁም በሁሉም ኦፊሽያል ስታቲስቲክስ አመንጨዎች መካከል ያለውን ትብብር ማጠናከርን ያጠቃለለ ዓላማን ለማሳካት ተወጥኗል። በተጨማሪም የመረጃ ምስጢራዊነትን ለመጠበቅ፣ የስታቲስቲክስ ውጤቶችን ጥራት ለማሻሻል፣ ተደራሽነታቸውን ለማረጋገጥ እና ሀገራዊ አሠራሮችን ከዓለም አቀፍ የስታቲስቲክስ መርሆዎች እና ደረጃዎች ጋር በማጣጣም ረገድ ጉልህ ሚናን እንዲጫወት ተደርጎ ተቀርጿል።

4. የረቂቅ አዋጅ አወቃቀር

ረቂቅ አዋጅ በስድስት ክፍሎች እና በ40 አንቀጾች ተዋቅሮ የተደራጀ ነው። ክፍሎቹም፦

- (1) ጠቅላላ ድንጋጌዎች፤
- (2) የብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት አደረጃጀት
- (3) የስታቲስቲክስ ፕሮግራሞችና ዳታ ማመንጨት፤
- (4) የስታቲስቲክስ ምስጢራዊነት እና የግል ዳታ አያያዝ፤
- (5) የኦፊሽያል ስታቲስቲክስ ጥራት፣ አለቃቀቅና ስርጭት፤ እና
- (6) ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች ናቸው።

ይህ የክፍሎች አወቃቀር፣ ረቂቅ ሕጉ ከዓለም አቀፍ ምርጫ ተሞክሮዎች ጋር እና ከሁሉም የስታቲስቲክስ ሥርዓቱ ገጽታዎች ጋር እንዲጣጣም በማድረግ፣ ግልጽነት የሰፈነበት የስታቲስቲክስ አሠራር እንዲሰፍን በማድረግ፣ አጠቃላይ ሽፋን በመስጠት

እና ከሀገሪቱ ፖሊሲዎችና ሕጎች ጋር የተናበበና ወጥነትን በማረጋገጥ ረገድ የበኩሉን ድርሻ ያበረክታል።

5. የዝግጅት ሂደት

የፕላንና ልማት ሚኒስቴር የረቂቅ ሕጉን ዝግጅት ኃላፊነት በመውሰድ፣ ከሚኒስቴሩና ከኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አገልግሎት የተውጣጣ ሰባት አባላት ያሉት የመጀመሪያ ረቂቅ ሊያዘጋጅ የሚችል የቴክኒክ ኮሚቴ ያቋቋመ ሲሆን ኮሚቴውም የሥራ ዕቅድ በማውጣት የረቂቅ ሕጉን ሥራ ጀምሯል። ኮሚቴው ወደ ሥራ ከገባ በኋላም በከፍተኛ የሕግ ባለሙያ አማካሪነት እየተደገፈ ሂደቱን ቀጥሏል። በሂደቱም፣ እስካሁን የተደነገጉ እና ሥራ ላይ የዋሉ ሕጎችን፣ በስታቲስቲክስ ዙሪያ የተከናወኑ ጥናቶችን፣ ፖሊሲዎችን፣ ሪፖርቶችን እንዲሁም የተለያዩ ጽሑፎችን በማሰባሰብ የሰነዶች ፍተሻ አድርጓል። በዚህም መሠረት ለሕጉ መሻሻል የሚያግዙ ወይም የሕጉ ድንጋጌዎች እንዳለ እንዲቀጥሉ የሚያስችሉ ሃሳቦችን ለይቶ አውጥቷል። ቡድኑ ነባር ሕጎችን እና ዓለም አቀፍ ልምዶችን ገምግሟል፣ ከኢትዮጵያ የሕግ ማዕቀፎች ጋር ወጥነት ያለው መሆኑንም አረጋግጧል።

የባለድርሻ አካላትን ምክክርን አስመልክቶ፣ የሞያ ማህበራትን ጨምሮ ከሚመለከታቸው የፌዴራልና የክልል የመንግሥት ተቋማት ከተውጣጡ ኃላፊዎችንና ኤክስፐርቶችን በተለያዩ መድረኮች በንቃት በማሳተፍ ረቂቅ ሕጉን በማሻሻል ረገድ ከፍተኛ የቴክኒክና የፖሊሲ አስተዋጽኦ እንዲያበረክቱ ተደርጓል። በተጨማሪም በዓለም አቀፍ ደረጃ ከሚሰሩ ተቋማት ከዓለም ባንክ እና የዓለም ገንዘብ ድርጅት በረቂቅ ሕጉ ላይ አስተያየትና ግብአት በማሰባሰብ እንዲዳበር ተደርጓል። የሕግ ማርቀቁ ሂደት፣ ረቂቁ በሥራ ላይ ካሉት የሕግ ማዕቀፎች እና ከዓለም አቀፍ ምርጥ ተሞክሮዎች ጋር መጣጣሙን በማረጋገጥ፣ ጠንካራ የጥራት ማረጋገጫ ዘዴዎችን መጠቀሙን፣ በቴክኒክ ይዘቱ ትክክለኛ እና ከዓለም አቀፍ የስታቲስቲክስ ደረጃዎች ጋር ተስማሚ መሆኑን በማረጋገጥ ረገድ የኮሚቴው አባላትና የሕግ አማካሪው አጽንኦት በመስጠት የማርቀቁን ተግባር አከናውነዋል።

6. የብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት

ከላይ እንደተገለጸው፣ ረቂቅ አዋጅ የተቆጣጣሪና የፈጻሚ አካላትን ኃላፊነቶችን የመለየት መርሕን ተከትሎ እንዲቀረጽ ተደርጓል። በተግባር እንደሚታየው፣ የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አገልግሎት ሥነ-ዘዴን ለማጎልበት፣ ዳታን ለማመንጨትና ለማሰራጨት፣ ለቴክኒክ ጥራት ማረጋገጫ ለመስጠት፣ ኃላፊነት የተሰጠው የፈጻሚ (ኦፕሬሽናል) እና ሞያዊ መሥሪያ ቤት ሆኖ እያገለገለ ይገኛል። የፕላንና ልማት ሚኒስቴር እንደ ተቆጣጣሪ አካል ሆኖ፣ ማለትም ልዩ የቁጥጥር ክፍል በሥሩ አቋቁሞ፣ ሆኖም ግን በቴክኒክ ጉዳዮች ጣልቃ ሳይገባ፣ የሕግ ተገዢነትን (compliance) ይቆጣጠራል፤ የስታቲስቲክስ ደረጃዎች እንዲተገበሩ ያደርጋል።

የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ ቦርድ የሞያ ነፃነትን ከተጠያቂነት ጋር በማመጣጠን እና ስትራቴጂያዊ አመራር በመስጠት፣ ብሔራዊ የስታቲስቲክስ ሥርዓት ውስጥ የተቀናጀና የተጣጣመ አሠራር እንዲኖር የበላይ ተመልካች ሆኖ ቁጥጥር እንዲያደርግ ተዋቅሯል።

የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ መሥሪያ ቤት ተቋማዊ ታሪክ እንደሚያሳየው፣ ተቋሙ በተለያዩ ቅርፆችና ስያሜዎች ተጠሪነቱ ለተለያዩ አካላት ማለትም ለገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር፣ በመቀጠልም ለፕላንና ልማት ሚኒስቴር ሆኖ እንዲደራጅ ተደርጓል። በዚህ ታሪካዊ ሂደት፣ የስታቲስቲክስ ተቋሙ ሚናዎች እና ተግባራት ግልጽነት የጎደላቸውና በአብዛኛው ያልተብራሩ ነበሩ። ከዚህም የተነሣ፣ የኃላፊነት መደራረብና መጣረስ በማስከተል፣ ወደ ጥቅም ግጭት ሁሉ ይመራ ነበር። በተለይም ተቋሙ አንዳንድ ጊዜ የራሱን እንቅስቃሴዎች የመቆጣጠር ኃላፊነትም ተሰጥቶት ነበር። የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አገልግሎትን ለማሻሻል በቅርቡ የተደረገው ጥረት፣ ተቋሙን የበለጠ ተዓማኒ፣ ሞያዊ ነፃነቱ የተከበረ፣ እና ራሱን የቻለ ማድረግን ያለመ ነው። በመሆኑም፣ በአዲሱ ረቂቅ አዋጅ የአገልግሎቱን ሚናዎች በግልፅ በማስቀመጥ፣ የስትራቴጂክ አመራሩን ማዕቀፍ በማጎላጎት እና ታሪካዊ የጥቅም ግጭቶችን በመፍታት ከሌሎች ተቋማት ጋር ያለውን ግንኙነት ይበልጥ ወደ መግባባትና ወደ ገለልተኝነት ደረጃ በማሸጋገር ሞያዊ ነፃነቱን እና ተዓማኒነቱን እንዲያረጋግጥ ሆኖ ተቀርጿል።

በረቂቅ ሕጉ ላይ በግልፅ እንደተቀመጠው፣ የስታቲስቲክስ ሥርዓትን የማስተባበር ሥራዎች በበርካታ ደረጃዎች እንዲተገበሩ ተደርገዋል። ቦርዱ በሀገር አቀፍ ደረጃ ስልታዊ ቅንጅትን ሲያረጋግጥ፣ አገልግሎቱ ደግሞ ቴክኒካዊ እና የሥነ-ዘዴ ደረጃ አሰጣጥን ይመራል። በቦርዱ የሚቋቋሙ የሴክተር ስታቲስቲክስ አስተባባሪ ኮሚቴዎች እና የቴክኒክ የሥራ ቡድኖች በመረጃ አመገጫ የመንግሥት ተቋማት ውስጥ ቅንጅታዊ የአሠራር ስምምነት እና ትብብር እንዲተገበር ያደርጋሉ፣ የብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓትን ውጤታማነት ያሳድጋሉ።

7. ሞያዊ ነፃነት እና ከዓለም አቀፍ ማዕቀፎች ጋር ስለ መጣጣም

ረቂቅ አዋጅ ከተባበሩት መንግሥታት ድርጅት አፊሽያል ስታቲስቲክስ መሠረታዊ መርሆዎች እና ከአፍሪካ ስታቲስቲክስ ቻርተር ጋር በተጣጣመ መልኩ የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አገልግሎት እና ሌሎች የአፊሽያል ስታቲስቲክስ አመገጫዎችን የሞያ ነፃነታቸው መከበሩን አስመልክቶ ዋስትና ይሰጣል። የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አገልግሎት በመረጃ ምንጮች፣ በሥነ-ዘዴዎች፣ በምደባዎች እና ውጤቶችን ይፋ በማድረግ አሠራር ላይ፣ ያለአስፈላጊ ጣልቃ ገብነት ሳይደረግበት ለማካሄድ ሥልጣን ይኖረዋል። የፕላንና ልማት ሚኒስቴር በቴክኒካዊና ሞያዊ ጉዳዮች ውስጥ ጣልቃ ሳይገባ የሕጎችና ደንቦች መከበር እና የጥራት ክትትል ተግባር ላይ ያተኩራል።

በአዋጅ ቁጥር ፩፻፪፻፳፫/፪ሺ፲፬ ላይ አንዳንድ ለኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አገልግሎት ሊሰጡ የሚገባቸው ቴክኒካዊ ተግባራት ሆነው ለፕላንና ልማት ሚኒስቴር ተሰጥተው የነበሩ፣ በዚህ አዋጅ ለአገልግሎቱ ተመልሰዋል። የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ ቦርድ የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አገልግሎትን እና የሌሎች ብሔራዊ የስታቲስቲክስ ሥርዓት አባላት የአሠራርና ሞያዊ ነጻነት ያረጋግጣል፣ በቴክኒካዊ የሙያ ጉዳዮች ከአላስፈላጊ ጣልቃ ገብነትም ይከላከላል። በተጨማሪም፣ በብሔራዊ የስታቲስቲክስ ሥርዓት ውስጥ ቅንጅት እንዲፈጠር በማበረታታት እና ቀልጣፋ የዳታ መጋራትና መስተጋብር እንዲኖር ያደርጋል። እንዲህ ዓይነት የሕግ ረቂቅ መዘጋጀቱ፣ መጪው ብሔራዊ የስታቲስቲክስ አዋጅ፣ የኢትዮጵያን ብሔራዊ የስታቲስቲክስ ሥርዓት ከዓለም አቀፍ ደረጃዎች ጋር የተጣጣመ፣ ገለልተኛ፣ ተዓማኒ እና ከፍተኛ ጥራት ያለው አፊሽያል ስታቲስቲክስን እንዲመነጭ ያደርጋል ተብሎ ታምኗል።

8. ቁልፍ አዳዲስ አቀራረቦች

ረቂቅ አዋጅ በርካታ አዳዲስ አቀራረቦችን ይዞ መጥቷል። እነዚህም፡-

- 1/ የተቆጣጣሪና የፈጻሚ ሚናዎችንና ሥልጣንን በመለየት፣ በየተቋማቱ ተጠያቂነትንና ኃላፊነትን በማስፈን የመንግሥት ማሻሻያ መርሕን ተግባራዊ ያደርጋል።
- 2/ ረቂቅ ሕግ፣ ሁሉንም የብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት አካላት የሚሸፍን አጠቃላይ የሕግ ማዕቀፍ ነው።
- 3/ በብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ውስጥ የአስተዳደር እና የክትትል ግልጽነትን ለማረጋገጥ ሲባል የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ ቦርድን አቋቁሟል።
- 4/ የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አገልግሎትን ተግባራት በሞያዊ ነፃነት ከሌላ ጠብቀው እንዲተገበሩ ዋስትና ይሰጣል።
- 5/ ከዓለም አቀፍ የስታቲስቲክስ ደረጃዎች ጋር ሙሉ በሙሉ ይጣጣማል።
- 6/ የዳታ ምስጢራዊነትን እና የጥራት ማረጋገጫ ሥርዓትን ያጠናክራል።
- 7/ በኢትዮጵያ የስታቲስቲክስ ሥርዓት ውስጥ ሁለንተናዊ የማስተባበር ዘዴዎችን የመደበኛ የአሠራር አካል በማድረግ፣ በሴክተሮች መካከል ወጥነትን የተላበሱ የስታቲስቲክስ አሠራሮች እንዲኖሩ ያደርጋል።

9. የተማከለ የስታቲስቲክስ ሥርዓት

ረቂቅ አዋጅ በተለያዩ ምክንያቶች የተማከለ ሕግ ሆኖ እንዲረቀቅ ተደርጓል። ይህ የተደረገበት ምክንያቶች የሚከተሉት ናቸው፡-

- 1/ ብሔራዊ ስታቲስቲክስ በአህጉር ደረጃ ብሎም በዓለም አቀፍ ደረጃ ተነፃፃሪ መሆን አለበት። ይህ ደግሞ፣ ማዕከላዊነትን ይፈልጋል፣ ምክንያቱም ያለ ማዕከላዊ ማዕቀፍ የዳታ ጥራት እና ትርጓሜዎች ይለያያሉ፣ የአሠራር ወጥነት ይጎድላቸዋል፣ ተግባራትን ይቀንሳሉ።
- 2/ እንደሚታወቀው፣ ኢትዮጵያ ስታቲስቲክስን አስመልክቶ ዓለም አቀፍ ስምምነቶችን የፈረመች ሀገር ነች። ከዚህም የተነሣ፣ ከተለያዩ ዓለም አቀፍ

ተቋማት ጋር በትብብር ትሠራሉ። እነዚህ ተቋማት ደረጃውን የጠበቀ ሀገራዊ ዳታ ይፈልጋሉ፤ ይህም የሚቻለው የስታቲስቲክስ ሥርዓቱ በማዕከላዊነት ሲመራ ነው።

3/ የስታቲስቲክስ ማዕከላዊነት የናሙና ጥናቶችን ድግግሞሽ ያስቀራል፤ ወጪን እና የሀብት ብክነትን ይቀንሳል።

4/ ከአንድ ወጥ ከሆነና ጠንካራ አደረጃጀት ካለው አካል የሚወጣ ስታቲስቲክስ ተዓማኒነቱ የጎላ ነው።

5/ የተለያዩ የፌደራል አደረጃጀት ያላቸው ሀገራት ማዕከላዊ የሆነ የስታቲስቲክስ ሕግ አላቸው። ለምሳሌ፣ ሕንድ፣ ካናዳ፣ ደቡብ አፍሪካ፣ አውስትራሊያ እና ጀርመን የፌደራል ሥርዓትን ቢከተሉም፣ ማዕከላዊ የስታቲስቲክስ ሥርዓትን መሥርተው የተማከለ ስታቲስቲክስ እና ፌደራሊዝም ያለ ምንም ግጭት አብረው እንዲጓዙ ያደረጉ ሀገራት ናቸው። በብዙ ፌደራል ሀገሮች፣ መከላከያ፣ ገንዘብ እና ስታቲስቲክስ በማዕከላዊ መንግሥት ይመራሉ። ይህ ማለት ግን ክልሎች መረጃዎችን እና ዳታዎችን መሰብሰብ አይችሉም ማለት አይደለም፤ እነርሱ የሚጠበቅባቸው የስታቲስቲክስ መርሶዎችን ተከትለው ከሕጉ ጋር የተጣጣመ ዳታ እንዲያመነጩ ነው። ይህም በአዋጁ ላይ በግልጽ ተደንግጓል፤ በመሆኑም ክልሎች ስታቲስቲክስ በሚመለከት ሥራቸውን ሲያከናውኑ ሥነ-ዘዴውንና አሠራሮችን የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አገልግሎትን በማማከር ከሀገራዊ ደረጃዎች ጋር እንዲያጣጥሙ ይጠበቅባቸዋል።

6/ ኢትዮጵያ አሁን ባለችበት የኢኮኖሚ፣ ማህበራዊና ፖለቲካዊ ደረጃ ያልተማከለ የስታቲስቲክስ ሥርዓትን ብትመሠርት፣ የተለያዩ ተግዳሮቶች እንደሚገጥሟት እሙን ነው። ከተግዳሮቶቹ መካከል፣

- ከተለያዩ ክልሎች እርስበርስ የሚጋጩ ዳታዎች ሊመነጩ ይችላሉ፤ ይህም የሀገራዊውን ስታቲስቲክስ ተዓማኒነት በእጅጉ የሚጎዳ ይሆናል።
- ተዓማኒነት የጎደለው ሀገራዊ ስታቲስቲክስ፣ ኢትዮጵያ ከዓለም አቀፍ ማህበረሰብ ጋር በምታደርገው ግንኙነት ወይም ሪፖርት አደራረግ ላይ አስቸጋሪ ሁኔታዎችን ሊፈጥር ይችላል።
- ሀገራችን ያላትን ውስን ሀብት በአግባቡ መጠቀም ላይ የራሱን ጫና ይፈጥራል።

- ሀገራዊ ፖሊሲ እና ፕላን ዝግጅት መመሥረት ያለበት ጠንካራ መሠረት ባለው ዳታ ላይ ነው፤ ሆኖም ግን በዚህ ወቅት ያልተማከለ የስታቲስቲክስ ሥርዓት ቢኖረን፣ ከላይ በተጠቀሱት ችግሮች ምክንያት ለሀገራዊ ፖሊሲ እና ፕላን ዝግጅት ጠንካራ የዳታ መሠረት ማግኘት አስቸጋሪ ይሆናል።

7/ ስታቲስቲክስን በማዕከላዊነት መምራት፣ በኢ.ፌ.ዴ.ሪ. ሕገ መንግሥት የተደገፈ ነው። በሕገ መንግሥቱ አንቀጽ 51 (20) መሠረት የፌዴራል መንግሥት አንድ ወጥ የሆነ የመለኪያ እና የቀን መቁጠሪያ የማውጣት ሥልጣን ተሰጥቶታል። በመሆኑም፣ ረቂቅ ሕጉ ይህንን የሕገ መንግሥት ድንጋጌ በመከተል፣ የስታቲስቲክስ ሥርዓቱን ማዕከላዊ በማድረግ የዘርፍ እና ክልላዊ ስታቲስቲክስ አቅምን ያሳድጋል፣ አጠቃላይ የሥርዓት አፈጻጸምን ያጠናክራል። ይህ አካሄድ የክልሎችን ስታቲስቲክስ የማመንጨት መብት ሳይጋፋ፣ የዘርፍ ተሳትፎን እያበረታታ፣ ቅልጥፍንና ከተሳትፎ እና ከባለቤትነት ጋር በማመጣጠን ሀገራዊ ደረጃዎችን ያስጠብቃል።

10. የስታቲስቲክስ ቦርድ

ረቂቅ ሕጉ በብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ውስጥ የስታቲስቲክስ እንቅስቃሴዎችን በማስተባበር እና በመቆጣጠር ወጥነትና ተስማሚነት ካላቸው እና ስምምነት ከተደረሰባቸው ዓለም አቀፍ የስታቲስቲክስ ደረጃዎች ጋር ተስማሚ መሆናቸውን የሚያረጋግጥ እና ሌሎች ተዛማጅ ሥልጣኖች ያሉትን የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ ቦርድን በብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ውስጥ የበላይ ተመልካች አካል አድርጎ አቋቁሟል። የቦርዱ በብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ውስጥ መቋቋም ተጠያቂነትን ያጠናክራል፣ ከሀገራዊ ቅድሚያ ኮሚሰጣቸው የልማት አጀንዳዎች ጋር መጣጣምን ያረጋግጣል፣ እንዲሁም በሴክተሮች መካከል በዘላቂነት መኖር ያለበትን ትብብር ያጠናክራል ተብሎ ታምኗል።

11. የሚጠበቁ ጥቅሞች

ረቂቅ አዋጁ ዘርፈ-ብዙ ጥቅሞችን ያስገኛል ተብሎ ይጠበቃል፡- ከእነዚህም ለመጥቀስ ያህል፣

- 1/ የሞያ ነፃነትን ማጠናከር፤
- 2/ የሕዝብ አመኔታን በተሻለ ሁኔታ ማስገኘት፤
- 3/ የተቀናጀ አሠራር ቅልጥፍናን ማቀዳጀት፤
- 4/ የተጣጣሙና ከፍተኛ የዳታ ደረጃ እና የዳታ ጥራትን ማስገኘት፤
- 5/ የተቆጣጣሪ (ሬጉላቶሪ) እና የፈጻሚ (ኦፕሬሽናል) የሥራ ኃላፊነቶችን በግልፅ መለየት፤
- 6/ ከዓለም አቀፍ ምርጥ ተሞክሮዎች ጋር ማጣጣም፤
- 7/ በሁሉም የመንግሥት እርከኖች የሚገኙ በማስረጃ ላይ የተመሠረተ ፖሊሲ አወጣጥ ላይ ጠንካራ ድጋፍ ማድረግ፤ የሚሉ ይገኙበታል።

12. መደምደሚያ

የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ ረቂቅ አዋጅ ኢትዮጵያ ዘመናዊ፣ ጠንካራ ሕጋዊ መሠረት ያለው እና በዓለም አቀፋዊ መስፈርቶችን ያሟላ የስታቲስቲክስ ማዕቀፍ እንዲኖራት ያስችላታል ተብሎ ይታሰባል። ሞያዊ ነፃነትን በማረጋገጥ፣ የተቆጣጣሪ እና የፈጻሚ ሚናዎችን በመለየት እና የተሻሻሉ የማስተባበር ዘዴዎችን መደበኛ አሠራር በማድረግ ሕጉ የኦሪጌናል ስታቲስቲክስ ተግባራዊነትን፣ ጥራትን እና ሀገሪቱ ቅድሚያ ከምትሰጣቸው የልማት አቅጣጫዎችን ላይ በማተኮር የሀገሪቱን ዕድገት ያፋጥናል፤ በመረጃ የተደገፈ የፖሊሲ አወጣጥን ይደግፋል ተብሎም ይታመናል። ይህ አዋጅ መጽደቁ ኢትዮጵያ ለጀመረችው የዕድገት ጉዞ እና ለለውጥ ፕሮግራሞች በማስረጃ ላይ የተመሠረተ ውሳኔ ለመስጠት ወሳኝ ነው። አዋጁ አገራዊ የስታቲስቲክስ አቅምን በማጠናከር ኢትዮጵያን በዘርፉ በምሥራቅ አፍሪካም ሆነ በዓለም አቀፍ ደረጃ ተወዳዳሪ እንድትሆን ያደርጋታል።

አዋጅ ቁጥር /2018 ዓ.ም.

የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አዋጅ

የልማት ዕቅድን፣ የፖሊሲ ቀረጻን እና የብሔራዊ ትራንስፎርሜሽን ፕሮግራሞችን ለመደገፍ እንዲቻል፤ ከፍተኛ ጥራት ያለው፣ ወቅታዊ እና አስተማማኝ የስታቲስቲክስ ዳታዎች እንዲመነጨ፣ እንዲቀናጁና እንዲሰራጩ የሚያደርግ ዘመናዊ፣ የተቀናጀና በሰላጠነ መንገድ የሚመራ የብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት መዘርጋት አስፈላጊ ሆኖ በመገኘቱ፤

ቦርድ ስልታዊ አመራር የሚሰጥበት፣ የፕላንና ልማት ሚኒስቴር የፖሊሲ አቅጣጫና የቁጥጥር ተግባራትን የሚያከናውንበትን፣ እንዲሁም የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አገልግሎት በሁሉም የስታቲስቲክስ ሥራዎቹ ሂደት ላይ የቴክኒክ ሥልጣን እንዲኖረው የሚያደርግ ግልጽ ተቋማዊ ማዕቀፍ መዘርጋት በማስፈለጉ፤

በብሔራዊ የስታቲስቲክስ ሥርዓት ባለድርሻ አካላትን ሚና እና ኃላፊነት የሚደነግግ፣ ሞያዊ ነፃነትን የሚያረጋግጥ፣ ተቋማዊ አቅምን የሚያጠናክር፣ እንዲሁም ተስማሚ የሆኑ ደረጃዎችን፣ ምደባዎችን፣ ሜታ ዳታዎችን እና የስታቲስቲክስ ሥርዓቶችን በመጠቀም የሥራ ድግግሞሽንና እርስ በእርስ የሚጋጩ ዳታዎችን የሚያስቀር አጠቃላይ እና ወጥ የሕግ ማዕቀፍ ማውጣት አስፈላጊ ሆኖ በመገኘቱ፤

ተጠያቂነትን፣ ግልጽነትን እና ሙያዊ ታማኝነትን ለማጎልበት፤ በብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ውስጥ የቁጥጥር፣ የክንውን እና የክትትል ተግባራት መካከል ግልጽ የሆነ የሚና ክፍፍል መኖሩን ማረጋገጥ አስፈላጊ በመሆኑ፤

የብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓቱን ከተባበሩት መንግሥታት ድርጅት መሠረታዊ የአፈሽያል ስታቲስቲክስ መርሆዎች እና ከአፍሪካ የስታቲስቲክስ ቻርተር ከሌሎች በዓለም አቀፍ ደረጃ ተቀባይነት ካላቸው መርሆዎች እና መስፈርቶች ጋር ማጣጣም አስፈላጊ በመሆኑ፤

ነባሩ የሕግ ማዕቀፍ የሆነው የማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ባለሥልጣን ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 442/97 እንዲሁም የአስፈጻሚ አካላትን ሥልጣንና ተግባር መወሰኛ አዋጅ ቁጥር 1263/14 የተካተቱት የስታቲስቲክስ አንቀጾች፣ እንደ ጂኦስፓሻል፣ ዲጂታል፣ በሴንሰር ላይ የተመሠረቱ እና የቢግ ዳታ ቴክኖሎጂዎችን ጨምሮ አዳዲስ የመረጃ ምንጮችን ለማስተናገድ በቂ ሆነው ባለመገኘታቸው፣ እንዲሁም በማስረጃ ላይ የተመሠረተ ውሳኔ አሰጣጥን ለማጎልበት በዳታ

ሳይንስ ረገድ የሚታዩ የፈጠራ ሥራዎችን ጥቅም ላይ ለማዋል የሚያስችል ሥርዓት የሌለው በመሆኑ፤

የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አገልግሎት ኦፊሽያል ስታቲስቲክስን የማመንጨት እና የማሰራጨት ኃላፊነት የተጣለበት ራሱን የቻለ፤ ሞያዊ ነፃነት ያለው ዋና ተቋም ሆኖ ዕውቅና እንዲሰጠው እና እንዲጠናከር ማድረግ፤ እንዲሁም ተቋሙ ከሌሎች የብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት አባላት ጋር በመሆን ተግባሩን በዘመናዊ ቴክኖሎጂ የታገዘና ብቁ እንዲሆን ማድረግ አስፈላጊ ሆኖ በመገኘቱ፤

በኢትዮጵያ ፌደራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ-መንግሥት አንቀጽ 55(1) መሠረት የሚከተለው ታውጧል፡-

ክፍል አንድ

ጠቅላላ

1. አጭር ርዕስ

ይህ አዋጅ “የኢትዮጵያ የስታቲስቲክስ አዋጅ ቁጥር /2018 ዓ.ም” ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል።

2. ትርጓሜ

የቃሉ አግባብ ሌላ ትርጉም ካልሰጠው በስተቀር በዚህ አዋጅ ውስጥ፤

1/ “ስታቲስቲክስ” ማለት ከቆጠራዎች፣ ከናሙና ጥናቶች፣ ከአስተዳደር መዛግብት እንዲሁም ከጂኦስፓሽያል፣ ከዲጂታል ምንጮች፣ ከሴንሰር መሣሪያዎች፣ ከቢግ ዳታ ሥርዓቶች እና ከሌሎች አዳዲስ የዳታ ምንጮች፣ ተጠናቅረው እና ተተንትነው አስተማማኝ ማስረጃዎችን ለማቅረብ በሥርዓት የተደራጀ አሐዛዊ ወይም ዓይነታዊ መረጃ ነው፤

2/ “የስታቲስቲክስ ፕሮግራም” ማለት በሚኒስቴሩ እና በኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አገልግሎት በጋራ የሚዘጋጅ፣ ቅድሚያ የሚሰጣቸውን የስታቲስቲክስ መስኮችን የሚያመለክት እና በብሔራዊ የስታቲስቲክስ ሥርዓት ውስጥ የሚከናወኑ የስታቲስቲክስ ተግባራትን በመካከለኛ

ዘመን እና በዓመታዊ ፕሮግራሞች ለማቀድ፣ ለማስተባበርና ለመተግበር መሠረት ሆኖ የሚያገለግል ኦሌሴላዊ ሰነድ ነው።

3/ “የስታቲስቲክስ ጥናት” ማለት ሙሉ በሙሉ ለስታቲስቲክስ ዓላማ የሚውል በስታቲስቲክስ አመንጨዎች ከተወሰነ ሕዝብ ውስጥ የስታቲስቲክስ ሥነ-ዘዴን በመጠቀም በዋነኛነት የግል ዳታ ከመልስ ሰጪዎች የመሰበሰብ ተግባር ነው።

4/ “የስታቲስቲክስ አሐድ” ማለት መሠረታዊ የዳታ መሰብሰቢያ መነሻ ወይም የመለኪያ አካል ሆኖ ዳታ የሚሰበሰብበት ወይም የሚገኝበት ተፈጥሯዊ ሰው፣ ቤተሰብ፣ የኢኮኖሚ አንቀሳቃሽ ወይም ተያያዥ አካል ነው።

5/ “የስታቲስቲክስ ምስጢራዊነት” ማለት ይፋዊ የስታቲስቲክስ አመንጨዎች በመላው የዳሰሳ ጥናትና መረጃ አሰባሰብ፣ የማክማቸት እና የስርጭት ዑደት ሂደት ውስጥ የግለሰብ መረጃዎችን የመጠበቅ ግዴታቸውን የሚገልጽ አሠራር ነው።

6/ “የስታቲስቲክስ ፊጂዩር” ማለት ለስታቲስቲክስ ዓላማ የተሰበሰቡ አሐዶች ሲሆኑ፣ ዓላማውን ለማሳካት የሚረዱ የአሐዶች መገለጫዎቻቸውንም ያካትታል።

7/ “የስታቲስቲክስ አገልግሎቶች” ማለት በመረጃ ላይ የተመሠረተ ውሳኔ አሰጣጥን፣ የፖሊሲ ቀረጸን፣ እንዲሁም ኢኮኖሚያዊ፣ የማህበራዊ እና የሥነ ሕዝብ ለውጦችን ክትትል ለመደገፍ እንዲቻል፣ ዳታን በባለሙያ የመሰብሰብ፣ የማደራጀት፣ የመተንተን፣ የመተርጎም እና የማሰራጨት ተግባራት ናቸው።

8/ “ኦሌሴላ ስታቲስቲክስ” ማለት በተባበሩት መንግሥታት የኦሌሴላ ስታቲስቲክስ መሠረታዊ መርሆዎች፣ በዓለም አቀፍ ስምምነት በተደረገባቸው የስታቲስቲክስ ደረጃዎች፣ መመሪያዎች፣ ምክረ ሐሳቦች፣ አግባብነት ካላቸው ሀገራዊ ሕጎችና ፕሮግራሞች ጋር በተጣጣመ መልኩ በኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አገልግሎት እና በሌሎች የኦሌሴላ ስታቲስቲክስ አመንጨዎች የሚመነጭና የሚሰራጭ ስታቲስቲክስ ነው።

9/ “የስታቲስቲክስ ደረጃዎች” ማለት ኦሌሴላ ስታቲስቲክስን ለማመንጨት እና ለማሰራጨት የሚረዱና ተቀባይነት ያገኙ ደረጃዎች፣ ምደባዎች፣ ጽንሰ-ሐሳቦች፣ ትርጓሜዎች፣ ሥነ ዘዴዎች፣ የሜታ ዳታ ፍላጎቶች፣ የጥራት ማረጋገጫ ማዕቀፎች እና ፕሮቶኮሎች ናቸው።

10/ “ዳታ” ማለት በጥሬው ወይም በተደራጀ መልኩ ከቆጠራ፣ ከናሙና ጥናት፣ ከአስተዳደር መዛግብት ወይም ከማንኛውም ሌላ ምንጭ የተገኘ እና ስታቲስቲክስ ለማመንጨት የሚጠናቀር፣ የሚተነተን እና የሚሰራጭ አሃዛዊ ወይም ዓይነታዊ መረጃ ነው።

11/ “አስተዳደራዊ ዳታ” ማለት የመንግሥት አካላት ወይም ሌሎች ተቋማት አገልግሎት ሲሰጡ፣ መርሐ ግብሮቻቸውን ሲያከናውኑ፣ ወይም ሕጎችን በማስከበር ሂደት ውስጥ በዋናነት ለስታቲስቲክስ ወይም ለምርምር ዓላማዎች ሳይሆን ለአስተዳደር ወይም ለተግባራዊ ሥራዎች ዓላማ የሚሰበስቡት ዳታ ነው።

12/ “ቢግ ዳታ” ማለት ከንግድ ወይም ከመንግሥታዊ ሥራ እንቅስቃሴዎች፣ ከማሕበራዊ ሚዲያ፣ ከስልክ ምዝገባ ማስታወሻዎች፣ ከመገናኛ መሣሪያዎች፣ ከባይነ መረብ፣ ከሴንሰሮች፣ እና ከመሳሰሉት ምንጮች የሚገኝ እና ከፍተኛ መጠን፣ ፍጥነት እና ተለያይነት ያለው ዳታ ነው።

13/ “ዳታ አቅራቢ” ማለት በዋናነት ለግል ፍጆታ የሚውል ዳታን የሚያመነጭ ማንኛውም የመንግሥት ወይም የግል ተቋም ነው።

14/ “አዳዲስ የዳታ ምንጮች” ማለት በዲጂታል ቴክኖሎጂዎች፣ በሴንሰሮች፣ በሳተላይት እና ጂኦስፓሽያል ሲስተሞች፣ ተንቀሳቃሽ መሣሪያዎች፣ አንላይን መድረኮች፣ ማሕበራዊ ሚዲያዎች እና ሌሎች በቴክኖሎጂ ላይ የተመሠረቱ ሂደቶች በዲጂታል ቴክኖሎጂዎች የሚፈጠሩ አዲስ ወይም ከተለመዱት የመረጃ ምንጮች ውጭ ስታቲስቲክስን ለማመንጨት የሚያገለግል ዳታዎች ናቸው።

15/ “የግል ዳታ” ማለት ስለ ስታቲስቲክስ አሐዶች በጥልቀት የቀረበ ዝርዝር ዳታ ነው።

16/ “ጫታዳታ” ማለት በዳታ ይዘት፣ ጥራት፣ ሁኔታ፣ ምንጭ፣ ቅርጽ፣ መዋቅርና ባሕርይ ላይ የሚገኝ መረጃን ጨምሮ ዳታን የሚያብራራ፣ የሚገልጽ፣ የሚለይ፣ ወይም ዳታ መሰብሰብን፣ መጠቀምን፣ ማስተዳደርን፣ ወይም መተርጎምን የሚያቀልል የተቀነባበረ ወይም ያልተቀነባበረ መረጃ ነው።

17/ “የዳታ ምንጭ” ማለት በመንግሥታዊ ወይም በግል ተቋማት የሚመነጨትን ጨምሮ ቆጠራዎች፣ የናሙና ጥናቶች፣ የአስተዳደር መዝገቦች፣ የማያቋርጥ የምዝገባ ሥርዓቶች፣

የስታቲስቲክስ ሬጂስትሮች፣ ጂኦግራፊያል እና ዲጂታል የመረጃ ሥርዓቶች እና ሌሎች አዳዲስ የቴክኖሎጂ ወይም አማራጭ የዳታ ምንጮች ናቸው።

18/ “ጂኦግራፊያል ዳታ” ማለት ከጂኦግራፊያዊ አቀማመጥ ወይም ከቦታ ማጣቀሻ ጋር የተያያዘ፣ ከካርታ ሥራ፣ ከሳተላይት ምስሎች፣ ከሪሞት ሴንሲንግ ወይም ተመሳሳይ ቴክኖሎጂዎች የተገኘ እና ስታቲስቲክስን ለማመንጨት እና ለመተንተን የሚያገለግል ዳታ ነው።

19/ “ማይክሮ ዳታ” ማለት ግለሰቦችን፣ ቤተሰቦችን፣ ተቋማትን ወይም ሌሎች የስታቲስቲክስ አሐዶችን በሚመለከት በቆጠራ፣ በጥናት፣ ከአስተዳደራዊ መዛግብት ወይም ከሌሎች የዳታ ማሰባሰቢያ ሂደቶች የሚሰበሰብ ነጠላ ደረጃ ዳታ ነው።

20/ “የዳታ ጥራት” ማለት ዳታዎች እና የስታቲስቲክስ ውጤቶች ለታለመላቸው ዓላማ ብቁ መሆናቸውን የሚያሳይ ደረጃ ሲሆን፣ ይህም በመረጃዎቹ አግባብነት፣ ትክክለኛነት፣ ወቅታዊነት፣ ወጥነት፣ ተነፃፃሪነት እና አስተማማኝነት ይገለጻል።

21/ “ብሔራዊ የስታቲስቲክስ ሥርዓት” ማለት የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አገልግሎትን እና አፈሽያል ስታቲስቲክስን እንዲሰበሰቡ፣ እንዲያጠናቅሩ፣ እንዲያመነጨና እንዲያሰራጩ የተፈቀደላቸውን ሌሎች የመንግሥት አካላትን ያካተተ የተቀናጀ የተቋማት ስብስብ ሲሆን፣ ይህም ተግባራቸው የሚመራበትን ሕጋዊ፣ የተቋማዊ እና ቅንጅታዊ አደረጃጀቶችን፣ ደረጃዎችን እና አሰራሮችን ጨምሮ በኢትዮጵያ ውስጥ አፈሴላዊ ስታቲስቲክስ የሚመነጭበትና የሚሰራጭበት ሥርዓት ነው።

22/ “ቆጠራ” ማለት ወሰኑ በውል በታወቀ ቦታና በተወሰነ የጊዜ ገደብ ውስጥ በኢኮኖሚያዊ፣ ማህበራዊና የሥነ ሕዝብ ዘርፎች ላይ አጠቃላይ ቆጠራን በማካሄድ መሠረታዊ ዳታዎችን የመሰብሰብ፣ የማጠናቀር፣ የመገምገምና ውጤቱንም ለተጠቃሚዎች የማሰራጨት ተግባር ነው።

23/ “የማያቋርጥ ምዝገባ” ማለት የአስተዳደር መዋቅርን ተከትሎ በሀገር አቀፍ፣ በክልል ወይም በዝቅተኛ የአስተዳደር እርከን ደረጃ በሕጋዊ የማያቋርጥ ምዝገባ ሥርዓት የወሳኝ ኩነቶችን ወይም የኢኮኖሚና ማህበራዊ ድርጅቶችን ተከታታይነት ባለው ሁኔታ መመዝገብ ነው።

24/ "ማሰራጨት" ማለት ኦሪጅናል ዳታዎችን፣ የስታቲስቲክስ ትንታኔዎችን፣ የስታቲስቲክስ አገልግሎቶችንና ሜታዳታን ለተጠቃሚዎች ተደራሽ የማድረግ ተግባር ነው።

25/ "መለያ" ማለት የአንድ የስታቲስቲክስ አሐድ በስሙ፣ በትክክለኛ የጂኦግራፊ መገኛ እና የዳታውን ቀጥተኛ በሆነ አንድ ወይም ተያያዥ በሆኑ መለያዎች በማያሻማ ሁኔታ እንዲታወቅ ወይም እንዲለይ የሚያደርጉ ተከታታይነት ያላቸው ምልክቶች ናቸው።

26/ "ሌሎች ኦሪጅናል ስታቲስቲክስ አመንጫዎች" ማለት ከአገልግሎት በተጨማሪ፣ በሕግ ኦሪጅናል ስታቲስቲክስን እንዲያመነጩ ሥልጣን የተሰጣቸው የመንግሥት አካላት ናቸው።

27/ "ማመንጨት" ማለት ስታቲስቲክስን ለማዘጋጀት የሚያስፈልጉ ዳታን ከመሰብሰብ፣ ከማጠናቀር፣ ከመተንተን እና ከማከማቸት ጋር ተያያዥ የሆኑ ሁሉም ተግባራት ናቸው።

28/ "መልቀቅ" ማለት የኦሪጅናል ስታቲስቲክስ የተሻሻለ ስታቲስቲክስን ጨምሮ ለመጀመሪያ ጊዜ ለሕዝብ ይፋ የሚደረግበት የዳታ ስርጭት ተግባር ነው።

29/ "መልስ ሰጪ" ማለት፣ ግለሰብ፣ ቤተሰብ፣ የግል ወይም የመንግሥት ተቋም ሆኖ ስለራሱ እና ተግባሩ በስታቲስቲክስ አመንጫዎች በሚካሄዱ የናሙና ጥናቶች፣ ቆጠራዎች ወይም የማይቋረጡ ምዝገባዎች መረጃ እንዲሰጥ የሚጠየቅ ነው።

30/ "ዋና ዳይሬክተር" ማለት የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አገልግሎት ዋና ኃላፊ ነው።

31/ "ለስታቲስቲክስ ዓላማ መጠቀም" ማለት በዚህ አዋጅ የተደነገጉትን ሁሉንም ተግባራት ጨምሮ ዳታን ለኦሪጅናል ስታቲስቲክስ ልማት፣ ማመንጨት እና ስርጭት ብቻ መጠቀም ነው።

32/ "የመንግሥት ተቋም" ማለት የፌደራል ወይም የክልል መንግሥት አካል ሲሆን የፌደራል ወይም የክልል የልማት ድርጅትን ይጨምራል።

33/ "ሚኒስቴር" ወይም "ሚኒስትር" ማለት እንደ ቅደም ተከተሉ የፕላንና ልማት ሚኒስቴር ወይም ሚኒስትር ነው።

34/ “ክልል” ማለት በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ መንግሥት አንቀጽ 47 የተቋቋሙትንና በአንቀጽ 47 ንዑስ አንቀጽ 3 ፊደል ተራ (ሠ) መሠረት አዲስ የተደራጁትን ክልሎች፣ አዲስ አበባ እና ድሬዳዋ ከተማ አስተዳደርን የሚያጠቃልል ነው።

35/ “ሰው” ማለት የተፈጥሮ ሰው ወይም በሕግ የሰውነት መብት የተሰጠው አካል ነው።

36/ ማንኛውም በወንድ ፆታ የተገለጸው የሴትንም ፆታ ይጨምራል።

3. የተፈጻሚነት ወሰን

ይህ አዋጅ በሚከተሉት የፌደራል፣ የክልል፣ እና የከተማ አስተዳደር አካላት እና አሠራሮች ላይ ተፈጻሚነት ይኖረዋል።

- 1/ በኦራሽያል ስታቲስቲክስ አመንጨዎች፤
- 2/ በመልስ ሰጪዎች፤
- 3/ በአስተዳደራዊ ዳታ አቅራቢዎች፤
- 4/ በሁሉም የኦራሽያል ስታቲስቲክስ ተጠቃሚዎች፤
- 5/ በማንኛውም ስታቲስቲክስ አመንጨ በሆኑ አካላት እጅ የሚገኙ ዳታዎች፤
- 6/ በሁሉም የስታቲስቲክስ ጥናቶች እና የቆጠራ እንዲሁም አስተዳደራዊ ዳታ የማመንጨት ሥራዎች፤
- 7/ በማያቋርጡ የምዝገባ ሥርዓቶች።

4. የኦራሽያል ስታቲስቲክስ መሠረታዊ መርሶዎች

ከዚህ በታች የተዘረዘሩት የተባበሩት መንግሥታት የኦራሽያል ስታቲስቲክስ መሠረታዊ መርሶዎች እና የአፍሪካ የስታቲስቲክስ ቻርተር መርሶዎች በዚህ አዋጅ ላይም ተፈጻሚ ይሆናሉ፡-

- 1/ የስታቲስቲክስ ውጤት አግባብነት፤
- 2/ የኦራሽያል ስታቲስቲክስ አመንጨዎች ገለልተኝነት
- 3/ የስታቲስቲክስ እኩል ተደራሽነት
- 4/ የሞያ ደረጃ፣ ሳይንሳዊ መርሶዎችን እና የሞያ ሥነ-ምግባርን ተግባራዊ ማድረግ

- 5/ ግልጽነት እና ተጠያቂነት
- 6/ ስታቲስቲክስን አላግባብ መጠቀምን መከላከል
- 7/ የኦሪጅናል ስታቲስቲክስ ምንጮችን የመምረጥ መብት
- 8/ የግለሰብ ዳታ ምስጢራዊነት
- 9/ ተቋማዊ ቅንጅት
- 10/ የዓለም አቀፍ ደረጃዎችን መጠቀም
- 11/ የብሔራዊ ስታቲስቲክስ ቅንጅት
- 12/ ዓለም አቀፋዊና ቀጣናዊ ትብብር

ክፍል ሁለት

የብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት አደረጃጀት

5. አገልግሎቱን እንደገና ስለመቋቋም

1/ የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ አገልግሎት (ከዚህ በኋላ “አገልግሎት” እየተባለ የሚጠራ) በሕግ የሰውነት መብት የተሰጠው ራሱን የቻለ የፌደራል መንግሥት ተቋም ሆኖ በዚህ አዋጅ እንደገና ተቋቁሟል፤

2/ አገልግሎቱ ለሚኒስቴሩ ተጠሪ ይሆናል።

6. የአገልግሎቱ አቋም

አገልግሎቱ፦

1/ የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ ቦርድ (ከዚህ በኋላ “ቦርድ” እየተባለ የሚጠራ)፤

2/ ሞያዊ መመዘኛና ልምድን መሠረት በማድረግ በጠቅላይ ሚኒስትሩ የሚሾም ዋና ዳይሬክተር፤

3/ እንደ አስፈላጊነቱ በጠቅላይ ሚኒስትሩ የሚሾሙ ምክትል ዋና ዳይሬክተሮች፤

4/ አስፈላጊ የሆኑ ሠራተኞች፤

ይኖሩታል።

7. ዋና መሥሪያ ቤት

የአገልግሎቱ ዋና መሥሪያ ቤት በአዲስ አበባ ከተማ ሆኖ እንደ አስፈላጊነቱ በማንኛውም ሥፍራ ቅርንጫፍ ጽሕፈት ቤት ሊኖረው ይችላል።

8. ሳይንሳዊ እና ቴክኒካዊ ነፃነት

የመረጃ ምንጮች፣ የስታቲስቲክስ ዘዴዎችና ሂደቶች ምርጫን፣ ሥርጭትን ወይም የስታቲስቲክስ ምስጢራዊነትን መጠበቅ፣ ቴክኒካዊ ጉዳዮችን በተመለከተ፣ በአገልግሎቱ፣ በሠራተኞቹ ወይም በሥሩ በሚገኙ ፈጻሚ የሥራ ክፍሎች ተግባራት ላይ በማንኛውም ሰው ያልተገባ ተጽዕኖ ሊደረግ አይችልም።

9. የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ ቦርድ

1/ የቦርዱ አባላት

ሀ) ቦርዱ የአገልግሎቱን ዋና ዳይሬክተር ሳይጨምር ዘጠኝ (9) አባላት ይኖሩታል፤

ለ) የቦርዱ አባላት ከዚህ በታች በተዘረዘሩት ሳይወሰን የሚከተሉትን ያካትታል፡

- 1) የመንግሥት አካላት፤
- 2) የአካዳሚክ እና ምርምር ተቋማት፤
- 3) የግል ሴክተር ተወካዮች፤
- 4) የሞያ ማህበራት፤
- 5) የሲቪል ማህበረሰብ ድርጅቶች፤
- 6) ታዋቂ ግለሰቦች፤

ሐ) ከዚህ በላይ ከተዘረዘሩት ተቋማት የሚመረጡት የቦርድ አባላት በስታቲስቲክስ፣ ኢኮኖሚክስ፣ ሥነ-ሕዝብ ጥናት፣ ዳታ ሳይንስ ወይም ተዛማጅ ዘርፎች የሚገኙ ታዋቂ ባለሞያዎች መሆን አለባቸው፤

መ) የቦርድ አባላት የሥራ ዘመን ሦስት ዓመት ይሆናል፤

ሠ) የቦርድ አባላት ከሁለት ተከታታይ የሥራ ዘመን በላይ ሊመረጡ አይችሉም፤

2/ የቦርዱ ሰብሳቢ

ሀ) የቦርዱ ሰብሳቢና ሌሎች የቦርድ አባላት በጠቅላይ ሚኒስትሩ ይሾማሉ፤

ለ) ሰብሳቢው በቦርዱ አጃጃጭ ላይ ስትራቴጅክ አመራር ይሰጣል፤ የቦርዱን ስብሰባዎች ይመራል፤

3/ የቦርዱ ጸሐፊ

ሀ) አገልግሎቱ የቦርዱ ጽሕፈት ቤት ሆኖ ያገለግላል፤

ለ) የአገልግሎቱ ዋና ዳይሬክተር የቦርዱ ጸሐፊና ድምጽ አልባ አባል ይሆናል፤

ሐ) ጸሐፊው የቦርዱን ውሳኔዎች ትግበራ ያስተባብራል፤ አፈጻጸሙንም ይከታተላል።

4/ ቦርዱ በየሩብ ዓመቱ አንድ ጊዜ ይሰበሰባል። የቦርዱ የስብሰባ ሥነ ሥርዓት፣ ውሳኔ አሰጣጥ፣ ሪፖርት አቀራረብ እንዲሁም ሌሎች አሰራሮችን አስመልክቶ ዝርዝሩ በደንብ ይገለጻል።

10. የቦርዱ ሥልጣን እና ኃላፊነቶች

ቦርዱ የሚከተሉት ሥልጣንና ኃላፊነቶች ይኖሩታል፡-

1/ የብዝሃ- ዓመታት ብሔራዊ ስታቲስቲክስ ልማት ፕሮግራምን፣ የአገልግሎቱን ስትራቴጂካዊ ዕቅድ፣ ዓመታዊ የስታቲስቲክስ የሥራ ዕቅዶችን፣ እንዲሁም የኢትዮጵያ የዳታ ጥራት ግምገማ ማዕቀፍንና የብሔራዊ ስታቲስቲክስ መልቀቂያ ሠሌዳን ጨምሮ ብሔራዊ የስታቲስቲክስ ቅድሚያ የሚሰጣቸው ጉዳዮችና መስፈርቶች ተግባራዊ መደረጋቸውን ያረጋግጣል፤ ያጸድቃል፤ ያስተባብራል፤

2/ ስታቲስቲክስን በሚመለከቱ ጉዳዮች አገልግሎቱን እና የሌሎች ብሔራዊ የስታቲስቲክስ ሥርዓት አባላት የአሰራርና ሞያዊ ነጻነት ያረጋግጣል፤ ከአላስፈላጊ ጣልቃ ገብነት ይከላከላል፤

3/ በብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ውስጥ የስታቲስቲክስ እንቅስቃሴዎችን በማስተባበርና በመቆጣጠር ወጥነትና ተስማሚነት ያላቸው እና ስምምነት ከተደረሰባቸው ዓለም አቀፍ የስታቲስቲክስ ደረጃዎች ጋር ተስማሚ መሆናቸውን ያረጋግጣል፤

4/ የስታቲስቲክስ ሥራዎችን በውጤታማ መንገድ ለመምራትና ሥርዓቱን ለማስተባበር ከተዛማጅ ተቋማት የተውጣጡ የዘርፍ የስታቲስቲክስ አስተባባሪ ኮሚቴዎችን እና የቴክኒክ የሥራ ቡድኖችን በማቋቋም ሥራቸውን በበላይነት ይመራል፤

5/ በተዘረጉ አሠራሮችና ፕሮቶኮሎች መሠረት በብሔራዊ የስታቲስቲክስ ሥርዓት ውስጥ ቅንጅት እንዲፈጠር ማበረታታት እና ቀልጣፋ የዳታ መጋራትና መስተጋብር እንዲኖር ያመቻቻል፤

6/ በአዳዲስ የዳታ አሰባሰብ ዘዴዎች፣ በቴክኖሎጂና እና በምርጥ ልምዶች አተገባበር እና በአጠቃላይ በኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ ልማት ላይ ስትራቴጂክ አመራር ይሰጣል፤

7/ በብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ውስጥ ግልጽነትን፣ ተጠያቂነትን እና ቀጣይነት ያለው መሻሻልን ለማረጋገጥ፣ በስታቲስቲክስ አሠራሮች እና አፈጻጸሞች ላይ በየጊዜው የአቻ ግምገማዎችን ያመቻቻል፤ አስፈላጊ ከሆነም ገለልተኛ የግምገማ ቡድኖችን በማቋቋም ተዓማኒነትንና ቀጣይነት ያለውን ማሻሻያ ያደርጋል፤

8/ አፈሽያል ስታቲስቲክስ የሚያመንጨ፣ የመንግሥት ተቋማት የስታቲስቲክስ ተግባራትን የሚያከናውን የሥራ ክፍል እንዲያቋቁሙ ያደርጋል፤

9/ ሀብት ማሰባሰብን አስመልክቶ ስልታዊ አጋርነቶችን ያጠናክራል

10/ ቦርዱ ሪፖርቱን ለጠቅላይ ሚኒስትር ጽ/ቤት ያቀርባል።

11. የሚኒስቴሩ ሥልጣን እና ኃላፊነቶች

ሚኒስቴሩ ብሔራዊ የስታቲስቲክስ ሥርዓትን በተመለከተ የሚከተሉት ሚናዎች እና ኃላፊነቶች ይኖሩታል።

1/ በብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ውስጥ የስታቲስቲክስ ተግባራትን የሚመለከቱ ሕጎች እና የሥነ ምግባር መርሆች መከበራቸውን ይከታተላል፤ ያረጋግጣል፤ አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ሕጎቹ ላይ የማሻሻያ እንዲደረግ ለሚመለከተው አካል ያቀርባል፤

2/ የብዝሃ ዓመታት የስታቲስቲክስ ልማት ፕሮግራሞችን ንድፍና ዝግጅት ያስተባብራል፤ ከብሔራዊ የልማት ግቦች እና ከዓለም አቀፍ ግዴታዎች ጋር ያላቸውን መጣጣም ያረጋግጣል፤

3/ የብዝሃ ዓመታት የስታቲስቲክስ ፕሮግራሞችን አገልግሎቱን በማሳተፍ ያዘጋጃል፤ በቦርድ ያስጸድቃል፤ እንዲሁም አፈጻጸማቸውን ይከታተላል፤

4/ በኦሪጂናልና በሌሎች ስታቲስቲክስ አመንጨዎች የሚቀርቡ ዓመታዊ የስታቲስቲክስ የሥራ መርሆ-ግብሮችን ከብሔራዊ የልማት ቅድሚያዎች እና ከብዝሃ ዓመታት የስታቲስቲክስ ልማት ማዕቀፍ ጋር መጣጣማቸውን ያረጋግጣል፤ ይገመግማል፤

5/ ከአገልግሎቱ ጋር በመመካከር፤ በመንግሥት አካላት መካከል ወጥ የሆነ የመረጃ መረብ እንዲኖር በማበረታታት፤ የጋራ የዳታ ልውውጥ ደረጃዎች ተግባራዊ እንዲሆኑ በመደገፍ፤ እና የኦሪጂናል ስታቲስቲክስ አመንጨዎችን ቅንጅት ተግባራትን በማስተባበር፤ የብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ተቀናጅቶ እንዲሠራ ያመቻቻል፤

6/ የብዝሃ ዓመታት የስታቲስቲክስ ፕሮግራሞችን የመካከለኛ እና የመጨረሻ ጊዜ ግምገማዎች እንዲካሄዱ ያመቻቻል፤

7/ የኦሪጂናል እና ሌሎች የስታቲስቲክስ አመንጨዎች የተቋቋሙ ደረጃዎችን እና የኦሪጂናል ስታቲስቲክስ የሥነ ምግባር ሕጎችን ማክበራቸውን ለማረጋገጥ ተግባሮቻቸውን በኦዲት፤ ግምገማዎች እና ምዘናዎች ይከታተላል፤ ይገመግማል፤

8/ የብሔራዊ ስታቲስቲክስ ጊዜ ሠሌዳን ትግበራ ይቆጣጠራል፤ ድንጋጌዎቹ መከበራቸውን ይከታተላል፤ ከብሔራዊ የልማት ፖሊሲዎች እና ዕቅዶች ጋር ያለውን ወጥነት እና መጣጣም ያረጋግጣል፤

9/ የኢትዮጵያ የዳታ ጥራት ቁጥጥር ማዕቀፍ፤ በሁሉም አግባብነት ባላቸው የስታቲስቲክስ ሥራዎች ላይ መተግበሩን ያረጋግጣል፤

10/ የሁሉም ኦሪጃናል ስታቲስቲክስ አመንጫዎች የስታቲስቲክስ ፕሮግራሞች ወጥ፣ ያልተደጋገሙ፣ በግለሰቦች፣ በቤተሰቦች፣ በንግድ ወይም በሌሎች ተቋማት ላይ አላስፈላጊ የምላሽ ጫና እንዳይፈጥሩ ለማድረግ፣ የሁሉንም ኦሪጃናል ስታቲስቲክስ አመንጫዎች ስታቲስቲካዊ እንቅስቃሴዎችን ይቆጣጠራል፣ ያስተባብራል።

11/ ኦሪጃናል ስታቲስቲክስ በተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ሥርዓት እና በሌሎች የሚመለከታቸው ዓለም አቀፍ ድርጅቶች ዘንድ ተቀባይነት ባላቸው ዓለም አቀፍ መስፈርቶች፣ ምደባዎች እና ሥነ ዘዴዎች መሠረት መመንጨት እንዲችሉ፣ ከአገልግሎቱ ጋር በመተባበር የስታቲስቲክስ ትርጓሜዎችን እና ምደባዎችን ጨምሮ ብሔራዊ የስታቲስቲክስ ፖሊሲዎችን እና መስፈርቶችን ያዘጋጃል፣ ያጸድቃል፣ ያስፈጽማል።

12/ በፖለቲካዊ እና በዲፕሎማሲያዊ ደረጃ ከስታቲስቲክስ አስተዳደር እና ልማት ጋር በተያያዙ ዓለም አቀፍ መድረኮች እና በብይነ መንግሥታት አካላት በሚደረጉ ስብሰባዎች ላይ ሀገሪቱን ይወክላል።

12. የአገልግሎቱ ሥልጣን፣ ኃላፊነቶችና ተግባራት

አገልግሎቱ፡-

1/ በብሔራዊ የስታቲስቲክስ ሥርዓት ደረጃዎች እና አሠራሮች መሠረት በኢኮኖሚ፣ በማህበራዊ፣ በሥነ ሕዝብ፣ በባሕል፣ በከባቢ፣ በሳይንስ፣ በቴክኖሎጂ እና ሌሎች ተዛማጅ መስኮች የኦሪጃናል ስታቲስቲክስ ዳታዎችን ይሰበስባል፣ ያደራጃል፣ ይተነትናል፣ ያስራጫል።

2/ በሕግ በተደነገጉ የዳታ እና የግል ዳታ ጥበቃ መስፈርቶች መሠረት በመንግሥት ወይም በግል አካላት የመነጨ ዳታዎችን ከቆጠራ፣ ከናሙና ጥናቶች፣ ከአስተዳደር መዛግብት፣ ከቢግ ዳታ፣ ከማያቋርጥ የምዝገባ ሥርዓቶች፣ ከስታቲስቲክስ ፊደላት፣ በጂኦስፓሽያል እና ከዲጂታል የመረጃ ሥርዓቶች እንዲሁም ከሌሎች ዘመናዊ የቴክኖሎጂ ወይም አማራጭ ምንጮች የሚገኙ መረጃዎችን ማካተት አለበት።

3/ በቦርዱ ከጸደቁ ፖሊሲዎችና መስፈርቶች ጋር የሚጣጣሙ፣ እንዲሁም ኦሪጃናል ስታቲስቲክስን ለማመንጨት ከሚረዱ ሀገራዊና ዓለም አቀፋዊ መርሆዎች ጋር የተናበቡ ተገቢ የሆኑ የስታቲስቲክስ ዘዴዎችን፣ ትርጓሜዎችን፣ ምደባዎችንና ቴክኒካዊ መስፈርቶችን ያወጣል፣ ተግባራዊ ያደርጋል፣ ተፈጻሚነታቸውንም ያረጋግጣል።

4/ በብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ውስጥ ሀገራዊ የስታቲስቲክስ መስፈርቶችን ተግባራዊ ያደርጋል፤ እንዲሁም የኦራሽያል ስታቲስቲክስ ዳታን በማመንጨት፣ በማጠናቀር እና በማሰራጨት ሂደት ውስጥ እነዚህ መስፈርቶች ወጥ በሆነ መልኩ ሥራ ላይ መዋላቸውን ያረጋግጣል፤

5/ የኢትዮጵያ የዳታ ጥራት ማረጋገጫ ማዕቀፍ ማሻሻያዎችን አዘጋጅቶ ለቦርዱ በማቅረብ ያስጸድቃል፤ በብሔራዊ የስታቲስቲክስ ሥርዓት ውስጥ በሚከናወኑ የስታቲስቲክስ ተግባራት ላይ በወጡት ደረጃዎች መሠረት የዳታ ጥራት ማረጋገጫ ግምገማዎችን ያካሄዳል፤

6/ የስታቲስቲክስ ግንዛቤና አጠቃቀም በብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓትና በሕብረተሰቡ ውስጥ እንዲስፋፋ ያበረታታል፤

7/ ለመንግሥት እና ለሌሎች አካላት አስተዳደራዊ ዳታ አያያዝ እና የዳታ ሪፖርት አቀራረብ ሥርዓት ላይ የአቅም ግንባታ፣ የቴክኒክ ድጋፍና ምክር ይሰጣል፤

8/ በአገር ውስጥ የሚሰበሰበውን የስታቲስቲክስ ዳታ ከሌሎች አገሮች፣ ዓለም አቀፍ ድርጅቶች እና የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ተቋማት የስታቲስቲክስ ዳታ ጋር ማነፃፀር በሚያስችል መልኩ በዓለም አቀፍ ደረጃ እውቅና ያላቸውን ደረጃዎች፣ ምደባዎች እና ዘዴዎችን በመጠቀም መዘጋጀቱን ያረጋግጣል፤

9/ ከሚኒስቴሩ ጋር በመመካከር የብሔራዊ ስታቲስቲክስን የጊዜ ሠሌዳ ያዘጋጃል፤ በየጊዜው ያሻሽላል፤

10/ የኦራሽያል ስታቲስቲክስን አግባብነት እና ጠቃሚነት ለማረጋገጥ፣ የስታቲስቲክስ ዳታ የሚፈለግባቸውን መስኮች እና ተገቢ የዳታ ማጠናቀር ሂደቶችን በተጠቃሚዎችና አመንጪዎች የምክክር መድረክ በኩል ከተጠቃሚዎች ጋር በመመካከር፣ ሀገራዊ እና ዓለም አቀፍ ቅድሚያዎችን ግምት ውስጥ በማስገባት ይወስናል፤

11/ ሀገራዊ የኦራሽያል ስታቲስቲክስ ዳታ ማከማቻ ማዕከል በመሆን ያገለግላል፤ የዳታ ማከማቻ ቋት በዋና መሥሪያ ቤት ያደራጃል፤ አቅሙንም ያሻሽላል፤

12/ ከስፔስ ሳይንስ እና ጂኦስፓሽያል ኢንስቲትዩት ወይም ከሌላ ተመሳሳይ ተቋም ጋር በመቀናጀት የጂኦስፓሽያል ዳታዎችን ለስታቲስቲክስ ዓላማ ይሰበስባል፤ የስታቲስቲክስ

ዳታዎችን ወደ ዲጂታል እና ጂኦስፓሽያል ፎርማት በመቀየር በሥዕላዊ መንገድ ያቀርባል፤ ያሰራጫል፤

13/ በስታቲስቲክስ ሥነ ዘዴዎች ላይ ጥናትና ምርምሮችን በማካሄድ የተገኙት ውጤቶች ጥቅም ላይ እንዲውሉ ያበረታታል፤

14/ በሳይንሳዊ ምርምር ቴክኒኮች፣ ዘዴዎች እና የመረጃ ቴክኖሎጂዎች ረገድ በስታቲስቲክስ መስክ የተደረጉ ዕድገቶችን በመከታተል የተደረጉ የዕድገት ለውጦችን ተግባራዊ ለማድረግ ተገቢውን እርምጃ ይወስዳል፤

15/ ጥያቄ ሲቀርብለት የስታቲስቲክስ ዳታ አሰባሰብን፣ አደረጃጀትን፣ ትንተናን፣ ህትመትን እና ስርጭትን ጨምሮ የስታቲስቲክስ ሥራዎችን በማቀድ፣ በማስተባበር እና አፈጻጸም ላይ ለክልሎች እና ለከተማ አስተዳደሮች የቴክኒክና የምክር ድጋፍ ይሰጣል፤

16/ በክልላዊ መንግሥታት እና ከተማ አስተዳደሮች ውስጥ የስታቲስቲክስ ምዝገባ ሥርዓቶችን መዘርጋት እና ማጠናከር ላይ ክትትልና ድጋፍ በማድረግ ከብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ደረጃዎች እና ልምዶች ጋር እንዲጣጣም ያደርጋል፤

17/ ከዕቅዶቹና ከፕሮግራሞቹ ወሰን ውጪ የሆኑ ልዩ ጥናቶችን ለማድረግ ከዓለም አቀፍ ድርጅቶች፣ ከመንግሥት ተቋማት እና ሌሎች ድርጅቶች ጋር በመተባበር ይሠራል፤

18/ የኢትዮጵያ ስታቲስቲክስ ሥርዓትን ዳታ ጥራት፣ ቅንጅት እና ፈጠራን የማጠናከር ዓላማ ያለው የስታቲስቲክስ የልህቀት ማዕከል በሥሩ ያቋቁማል። የልህቀት ማዕከሉም፣ በኦፊሻል ስታቲስቲክስ ሥነ-ዘዴ የምርምር እና የአቅም ግንባታ እና ምርጥ ተሞክሮዎች ማዕከል ሆኖ ያገለግላል፤

19/ ከሚመለከታቸው የዘርፍ ስታቲስቲክስ አካላት ጋር በመተባበር የዓመታዊ ዝርዝር የሥራ ዕቅዶችን ያዘጋጃል፤ ፕሮግራሞችን ቴክኒካዊ በሆነ መንገድ ያደራጃል፤ እንዲሁም ለሕዝብ ይፋ በማድረግ ተደራሽነታቸውን ያረጋግጣል፤

20/ ለስታቲስቲክስ ዓላማዎች የአስተዳደራዊ ዳታዎችን እና የስታቲስቲክስ ሪፖርት አቀራረብ ሥርዓቶችን በመንደፍ፣ በመንግሥት ተቋማትና በሌሎች ድርጅቶች እንዲተገበሩ ድጋፍ ይሰጣል፤

21/ በስታቲስቲክስ እና በተዛማጅ ዘርፎች ከሀገር አቀፍ እና ዓለም አቀፍ የሞያ ማህበራት ጋር በመተባበር እንደ አስፈላጊነቱ የስታቲስቲክስ ኮንፈረንሶችን ስፖንሰር ያደርጋል፤

22/ በዳታ አሰጣጥ መመሪያ መሠረት ከመንግሥታዊ ድርጅቶች እና በነፃ እንዲወስዱ ከተፈቀደላቸው በስተቀር የጥናትና ቆጠራ ጥሬ ዳታን ለመስጠት ክፍያዎችን ሊያስከፍል ይችላል፤

23/ የመንግሥት ተቋማት የየራሳቸውን ስታቲስቲክስ ክፍሎች እንዲያቋቁሙ ይመክራል፤ ይደግፋል፤

24/ በሁሉም የስታቲስቲክስ ጉዳዮች ላይ መንግሥትን ያማክራል፤

25/ ለኦሪጂናል ስታቲስቲክስ ውጤቶች ሳይንሳዊ እና ቴክኒካዊ ማብራሪያዎችን ይሰጣል፤

26/ ኦሪጂናል ስታቲስቲክስን ለማልማት፣ ለማመንጨት እና ለማሰራጨት በብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ውስጥ የሚተገበሩ መመሪያዎችን ከሚኒስቴሩ ጋር በመመካከር ያወጣል፤

27/ የስታቲስቲክስ፣ የዳታ አሰባሰብ እና ቅንብር አገልግሎቶችን ይሰጣል፤

ሀ) ጥያቄ ሲቀርብለት፣ ለስታቲስቲክስ ዓላማ ከተሰበሰቡ በእጁ ከሚገኙ ዳታዎች ላይ በሐቀኝነት፣ በጥራት፣ በተዓማኒነት እና በምስጢራዊነት መርሶዎች መሠረት የስታቲስቲክስ አገልግሎቶችን ይሰጣል፤

ለ) ከገንዘብ ፍሰት ጋር የተያያዙ እና በተለያዩ ፕሮግራም ፈንዶች ውስጥ የሚተገበሩ የፕሮግራም ውጤት አመለካኾች የማረጋገጥ ተግባራትን ያከናውናል፤

ሐ) በሚሰጠው ግልጋሎት ምክንያት የሚያወጣቸውን ተጨማሪ ወጪዎች ለመሸፈን ተጠቃሚዎችን፣ በደንብ የሚገለጹ ተመጣጣኝ ክፍያ ሊያስከፍል ይችላል፤

መ) የስታቲስቲክስ አገልግሎትን አስመልክቶ ዝርዝር ሂደቶች እና የአፈጻጸም ዘዴዎች በደንብ ይገለጻሉ።

28/ በዓለም አቀፍ ትብብሮች ስለመሳተፍ

አገልግሎቱ፡-

ሀ) ባለው ሞያዊ የብቃት ከባቢ፣ የስታቲስቲክስ ደረጃዎችና ምክረ

ሀሳቦችን ለማሻሻልና ለመተግበር በዓለም አቀፍ አውደጥናቶች

እና ጉባዔዎች ላይ ይሳተፋል፤

ለ) ከኦሪጂናል ስታቲስቲክስ ጋር ተያይዞ በሚደረጉ ማንኛውም ዓለም አቀፍ የቴክኒክ ትብብሮች ላይ ይወከላል፤

ሐ) የዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ (ለ) ድንጋጌ ቢኖርም፣ የሴክተር ቴክኒካዊ ጉዳዮችን አስመልክቶ፣ ሌሎች የሚመለከታቸው የኦሪጂናል ስታቲስቲክስ አመንጪዎች በዓለም አቀፍ ደረጃ ሊሳተፉ ይችላሉ።

29/ የኦሪጂናል ስታቲስቲክስ አመንጪዎችን ዝርዝርን ወቅታዊ ያደርጋል።

30/ የኦሪጂናል ስታቲስቲክስ ወይም የአስተዳደራዊ ዳታ ዕቅድን፣ ማመንጨትን፣ ማጣጣምን፣ ልውውጥን እና ስርጭትን በተመለከተ ክክልል የስታቲስቲክስ አመንጪ ተቋማት ጋር በመተባበር ይሠራል፤

31/ ሌሎች የአገልግሎቱን ሥልጣንና ኃላፊነቶችን የተመለከቱ ዝርዝሮች በደንብ ይገለጻሉ።

13. የዋና ዳይሬክተሩ ሥልጣንና ተግባር

ዋና ዳይሬክተሩ፡-

1/ የአገልግሎቱ ዋና የሥራ ኃላፊ በመሆን የአገልግሎቱን ተግባራት ይመራል፣ ያስተዳድራል፤

2/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) አጠቃላይ ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ ዋና ዳይሬክተሩ፡-

ሀ) በዚህ አዋጅ ውስጥ የተገለጹትን የአገልግሎቱን ሥልጣንና ተግባራት ያከናውናል፤

ለ) በፌዴራል ሲቪል ሰርቪስ ሕጎች መሠረት የአገልግሎቱን ሠራተኞች ይቀጥራል፤ ያስተዳድራል፤

ሐ) የሥራ መርሐ ግብሮችንና በጀትን እንዲሁም የአገልግሎቱን የሥራ አፈፃፀም ሪፖርቶችን አዘጋጅቶ ለሚኒስቴሩ ያቀርባል፤

መ) ለአገልግሎቱ በተፈቀደው የሥራ ፕሮግራም እና በጀት መሠረት ወጪዎችን ተግባራዊ ያደርጋል፤

ሠ) ከሦስተኛ ወገኖች ጋር በሚያደረገው ግንኙነት ሁሉ አገልግሎቱን ይወክላል፤

3/ ለአገልግሎቱ ቀልጣፋ አስተዳደር ሲባል ከሥልጣኑ እና ከሥራው የተወሰነውን ክፍል፤ አስፈላጊ በሆነ መጠን ለአገልግሎቱ ባለሥልጣናት እና ለሌሎች የአገልግሎቱ ሠራተኞች በውክልና ሊሰጥ ይችላል፤

4/ የኦፊሻል ስታቲስቲክስ ስልታዊ ልማትን በማበረታታት፤ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎን እና አጋርነትን በማጎልበት፤ የኦፊሻል ስታቲስቲክስን አግባብነት፤ ጥራት እና ተፅዕኖውን ለማሳደግ አመራር ይሰጣል፤

5/ የብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓትን በዓለም አቀፍ ደረጃ በመወከል ዓለም አቀፍ የስታቲስቲክስ አጋርነትን እና ትብብርን ያመቻቻል፤

6/ ግልጽና በሰነድ የተደገፉ የአሠራር ሂደቶችን በመከተል፤ እንዲሁም በዚህ አዋጅ አንቀጽ 4 ሥር በተደነገጉት መሠረታዊ መርሐዎች መሠረት፤ የሌሎች አመንጪዎች ዳታ እና ተግባራት በኦፊሻል ስታቲስቲክስ ዝርዝር ወይም ምድብ ውስጥ እንዲካተቱ ለቦርዱ የቴክኒክ ምክርና የውሳኔ ኃሳብ ይሰጣል፤

7/ በኦፊሻል ስታቲስቲክስ ውስጥ በዳታ አቅራቢዎች የሚተገበሩ እንደ ጽንሰ-ሐሳቦች እና ትርጓሜዎቻቸው፤ ስያሜ እና ኮድ እና ምደባዎች ያሉ የስታቲስቲክስ ደረጃዎች አጠቃቀምን ያሳድጋል፤

8/ የስታቲስቲክስን ትክክለኛ አተረጓጎም ያመቻቻል፤ ኦፊሻል ስታቲስቲክስ አላግባብ ጥቅም ላይ ሲውል ወይም ሲተረጎም በይፋ አስተያየቱን ይሰጣል፤

14. የምክትል ዋና ዳይሬክተሮች ሥልጣንና ተግባር

ምክትል ዋና ዳይሬክተሮች፡-

- 1/ በስራቸው የሚገኙትን የሥራ ክፍሎች ተግባራት ያስተባብራሉ፤ ይመራሉ፤
- 2/ ዋና ዳይሬክተሩ በሌለበት እና ለእያንዳንዳቸው ተለይቶ በተሰጣቸው የሥልጣን ውክልና መሠረት እንደ ዋና ዳይሬክተር ሆነው ይሠራሉ፤ እንዲሁም
- 3/ በዋና ዳይሬክተሩ የተሰጣቸውን ሌሎች ሥራዎችን ያከናውናሉ።

15. ሌሎች የኦራሽያል ስታቲስቲክስ አመንጨዎች ተግባራት

- 1/ በአገልግሎቱ የማይሰበሰቡ የዘርፍ ዳታዎችን በብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ደረጃዎች መሠረት ያመነጫሉ፤
- 2/ የዘርፍ ዳታዎች አስተማማኝነት እንዲኖራቸው የብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ደረጃዎችን፣ መርሐዎችን እና ሂደቶችን በመከተል ተግባራቸውን ያከናውናሉ፤
- 3/ ዘርፍ ተኮር ዳታዎች በሀገሪቱ የዳታ ማጋራት ሕጎች መሠረት ወቅታዊነታቸውን፣ ትክክለኛነታቸውንና ተግባራዊነታቸውን በጠበቀ መልኩ መሰብሰባቸውን፣ ሪፖርት መደረጋቸውን እና መጋራታቸውን ያረጋግጣሉ፤
- 4/ ከአገልግሎቱ ጋር በመተባበር የስታቲስቲክስ ዘዴዎችን እና የብሔራዊ ስታቲስቲክስ አሰራሮችን ያሻሽላሉ፤
- 5/ በየዘርፎቻቸው የሚከናወኑ የስታቲስቲክስ አሠራሮች ከሀገራዊና ከዓለም አቀፋዊ መስፈርቶች ጋር በተጣጣመ መልኩ እንዲሻሻሉና እንዲቀናጁ የበኩላቸውን አስተዋፅኦ ያበረክታሉ፤
- 6/ ከአገልግሎቱ እና ከሚኒስቴሩ ጋር በመተባበር በስታቲስቲክስ ዘዴ ልማት እና በዳታ ማመንጨት እንቅስቃሴዎች ላይ የየዘርፎቻቸው አስተዋፅኦዎች ከብሔራዊ ግቦች ጋር እንዲጣጣሙ ያደርጋሉ፤

16. በጀት

የአገልግሎቱ በጀት ከሚከተሉት ምንጮች ይገኛል። በጀቱም በመንግሥት የበጀት አስተዳደር ሕግ ይመራል።

1/ በመንግሥት የሚመደብ በጀት፤

2/ አገልግሎቱ ከሚሰጣቸው ሥልጠናዎችና ሌሎች አገልግሎቶች ጋር የተያያዙ ክፍያዎች፤

3/ ከሌሎች ሀገሮች አቻ ተቋማትና ከዓለም አቀፍ የልማት አጋሮች የሚያገኛቸው የገንዘብ፣ የቁሳቁስና የቴክኒክ ድጋፎች።

17. የአገልግሎቱ ሠራተኞች አስተዳደር

የፌዴራል መንግሥት ሠራተኞች የሲቪል ሰርቪስ አዋጅ ቁጥር 1353/17 እንደተጠበቀ ሆኖ፡

1/ አገልግሎቱ፣ ለሥራው ቅልጥፍና አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ መዋቅራዊ አደረጃጀት በማጥናት ተግባራዊ ሊያደርግ ይችላል፤

2/ አገልግሎቱ የሠራተኞችን ደሞዝና ጥቅማጥቅም በማጥናት ሲፈቀድ ተግባራዊ ያደርጋል።

18. የሂሳብ መዝገብ

1/ አገልግሎቱ ትክክለኛና የተሟላ የሂሳብ መዛግብት ይይዛል፤

2/ የአገልግሎቱ የሂሳብ መዛግብትና ገንዘብ ነክ ሰነዶች በፌዴራል ዋና ኦዲተር ወይም በዋናው ኦዲተር በሚሰየሙ ኦዲተሮች በየዓመቱ ይመረመራል።

ክፍል ሦስት

የስታቲስቲክስ ፕሮግራሞችና ዳታ ማመንጨት

19. የስታቲስቲክስ ፕሮግራሞች

1/ ከሀገራዊ የልማት ዕቅዶች እና ከዓለም አቀፍ ግዴታዎች ጋር የተጣጣመ፣ መካከለኛ ዘመንና ብዝሀ ዓመታት ብሔራዊ የስታቲስቲክስ ፕሮግራም፣ ለብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ልማት፣ ቅንጅታዊ አሠራር እና አተገባበር እንደ መሪ ማዕቀፍ ሆኖ ይቀረጻል፤

2/ ፕሮግራሙ፤ የተቋማዊ እና የሰው ኃይል አቅምን በማጠናከር፤ የመረጃ ሥርዓቶችን እና ቅንጅትን በማሻሻል፤ እንዲሁም በማስረጃ ላይ የተመሠረተ ውሳኔ አሰጣጥን ለመደገፍ ዘመናዊ ቴክኖሎጂዎችን መጠቀምን በማበረታታት፤ አስተማማኝ፤ የተቀናጀ እና ጥራቱን የጠበቀ የስታቲስቲክስ ሥርዓት መዘርጋቱን ለማረጋገጥ በሚያስችል መልኩ ይቀረጻል፤

3/ በቦርዱ የፀደቁ የስታቲስቲክስ ፕሮግራሞች የመንግሥት ፕሮግራሞች ተደርገው ይወሰዳሉ፤

4/ ለኤሌክትሮኒክስ ስታቲስቲክስ አመንጫዎች ለፕሮግራሞቹ ውጤታማ አተገባበር የሚያስፈልጉ ግብዓቶች ይሟሉላቸዋል፤

5/ የስታቲስቲክስ ፕሮግራሞችን ዝግጅት፤ አፀዳደቅ እና አፈጻጸም በተመለከተ ዝርዝር የአሠራር ሂደቶች በደንብ ይወሰናሉ።

20. ዳታ ማመንጨት

1/ ኤሌክትሮኒክስ ስታቲስቲክስን ለማመንጨት የሚውሉ ዳታዎች፤ ከቆጠራዎች፤ ከኖርምል ድካሞች፤ ከአስተዳደራዊ መዝገቦች፤ ከቢግ ዳታ፤ ከዲጂታል፤ ከጂኦስፓሻል እንዲሁም ከሌሎች ዘመናዊ ወይም አማራጭ የዳታ ሥርዓቶችን ከመሳሰሉ የታመኑ ምንጮች፤ ከታወቁ ደረጃዎች እና የአሠራር ሥርዓቶች ጋር በሚጣጣም መልኩ ይሰበሰባሉ፤

2/ ኤሌክትሮኒክስ ስታቲስቲክስን ማመንጨት፤ የኢኮኖሚ እንቅስቃሴዎችን የሚመለከቱትን ጨምሮ ዕውቅና ያላቸውን ሀገራዊ እና ዓለም አቀፍ ምደባዎችን እና ደረጃዎችን ተግባራዊ በማድረግ፤ የመረጃዎችን ወጥነት እና ተነጻጻሪነት ማረጋገጥ አለበት፤

3/ አገልግሎቱና ሌሎች ኤሌክትሮኒክስ ስታቲስቲክስ አመንጫ ተቋማት የግለሰቦች ማንነት ያልተገለፀበትን ዳታ በስታቲስቲክስ ፕሮግራሞቻቸው በተጠቀሰው መሠረት በየራሳቸው ኃላፊነት መስክ ኤሌክትሮኒክስን ለማልማት፤ ለማመንጨት እና ለማሰራጨት ብቻ መለዋወጥ ይችላሉ፤

4/ ማንኛውም በሀገር አቀፍ ደረጃ የስታቲስቲክስ ጥናት ለማካሄድ ያቀደ አካል፤ ጥናቱን ተግባራዊ በማድረግ በፊት አገልግሎቱን ማማከር እና በስታቲስቲክስ ጥናት ዘዴው ላይ የአገልግሎቱን ይሁንታ ማግኘት ይኖርበታል፤

5/ ዳታ ማመንጨትን፣ ማቀናጀትን እና ዳታ ማጋራትን የሚመለከቱ ዝርዝር አሠራሮች በደንብ ይገለጻሉ።

21. የአስተዳደራዊ ዳታ ተደራሽነት

1/ የመንግሥት አካላት ወይም ሌሎች ተቋማት ኦፊሽያል ስታቲስቲክስ ለማመንጨት አስፈላጊ የሆኑ አስተዳደራዊ ዳታዎችን እና ተዛማጅ ሜታዳታዎችን ለሚመለከታቸው የኦፊሽያል ስታቲስቲክስ አመንጨጫዎች በነፃ ማቅረብ አለባቸው። የቀረበው አስተዳደራዊ ዳታ እና ሜታዳታ ጥራትን የሚያረጋግጥ እና አስፈላጊውን ዝርዝር ማካተት አለበት፤

2/ የአስተዳደራዊ ዳታ አቅራቢዎች አዲስ የዳታ አሰባሰብ ዘዴ ለማዘጋጀት ወይም የኦፊሽያል ስታቲስቲክስን ከማመንጨት ጋር የሚገናኝ የዳታ አሰባሰብ ዘዴዎቻቸው ወይም አሠራራቸው ላይ ክለሳ ከማካሄዳቸው በፊት ከአገልግሎቱ እና አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ከሚኒስቴሩ ጋር መመካከር አለባቸው።

22. ቆጠራ

1/ የሕዝብ፣ የቤት፣ የሕንፃ፣ የኢኮኖሚ ድርጅቶች፣ የግብርና ሥራዎችን ጨምሮ በሌሎች የተለያዩ ርዕሰ ጉዳዮች ላይ ቆጠራ ሊካሄድ ይችላል፤

2/ የቆጠራ ዳታ ከአጠቃላይ ቆጠራ፣ ከናሙና ጥናቶች፣ ከአስተዳደር መዛግብት ወይም ከእነዚህ የዳታ ምንጮች ጥምረት በመጠቀም ሊሰበሰብ ይችላል፤

3/ መልስ ሰጪዎች ወይም ዳታ አቅራቢዎች ለቆጠራ የሚፈለገውን ትክክለኛ ዳታ በወቅቱ የማቅረብ ግዴታ አለባቸው፤

4/ የሕዝብና ቤት ቆጠራ ሥራዎች “የሕዝብ ቆጠራ ኮሚሽንን እንደገና ለማቋቋም በወጣ አዋጅ ቁጥር 449/97 መሠረት ይተዳደራሉ፤

5/ የሕዝብና ቤት ቆጠራ ላልሆኑ ሌሎች ቆጠራዎች ወይም ግዙፍ ጥናቶች ሥራን ለማስተባበር፣ ሚኒስቴሩ ከአገልግሎቱ ጋር በመመካከር ዓብይ ኮሚቴ ሊያቋቁም ይችላል።

23. የስታቲስቲክስ ሬጂስትር

1/ አገልግሎቱ የሚከተሉትን ያካተተ የስታቲስቲክስ ሬጂስትር ያቋቁማል፣ ያጠናክራል፡-

ሀ) አጠቃላይ የስታቲስቲክስ አሐዶችን፤

ለ) ከስታቲስቲክስ ፊደራል ጋር ተያያዥነት ያላቸውን ባሕሪያት፤ መለያዎችን፤ ዓይነቶችን ወይም መገለጫዎችን፤ እና

ሐ) ለስታቲስቲክስ ተግባር ብቻ ጥቅም ላይ መዋል ያለባቸውን እና አፈሽያል ስታቲስቲክስን ለማመንጨት የሚያስፈልጉ መለያዎችን

2/ በአገልግሎቱ ሥር የሚገኙ ማንኛውም የስታቲስቲክስ ፊደራል ዳታዎች ምስጢራዊነት ጥብቅ በሆነ ሁኔታ ይጠበቃሉ፤

3/ የስታቲስቲክስ ፊደራልን ወቅታዊ ለማድረግ የመንግሥት ተቋማትን ጨምሮ፤ ማንኛውም ተቋም በዚህ አዋጅ በተዘረዘሩት የስታቲስቲክስ አሠራር ዘዴዎች እና ደረጃዎች መሠረት የተጠየቀውን ዳታ ለአገልግሎቱ በወቅቱ መስጠት አለበት።

24. የመልስ ሰጪዎች ግዴታዎች

1/ መልስ ሰጪዎች ስለሚሰጡት የስታቲስቲክስ ዳታ ዓላማ፤ ወሰን፤ ሕጋዊነት፤ ጥቅሙን፤ የዳታ ምስጢራዊነትን ለማረጋገጥ የተወሰዱ እርምጃዎች እና ዳታ የመስጠት ግዴታን እንዲረዱት ይደረጋል፤

2/ ግለሰቦች፤ ቤተሰቦች፤ የግል እና የመንግሥት ድርጅቶች እንዲሁም ሌሎች መልስ ሰጪዎች በስታቲስቲክስ ጥናቶች እና ቆጠራዎች ላይ የመተባበር ግዴታ አለባቸው፤

3/ በስታቲስቲክስ ጥናቶች እና ቆጠራዎች ላይ መልስ ሰጪዎች የሚሰጡት መረጃ ትክክለኛ፤ በተጠየቀው የጊዜ ገደብ ውስጥ የሚቀርብ፤ በሚፈለገው ቅጽ የቀረበ እና ከክፍያ ነፃ መሆን አለበት፤

4/ መልስ ሰጪዎች የተሳሳተ መረጃ ከሰጡ፤ ወይም በተቀመጠው የጊዜ ገደብ ውስጥ አስፈላጊውን መልስ ካልሰጡ፤ በዚህ አዋጅ የቅጣት ድንጋጌዎች መሠረት ይቀጣሉ።

ክፍል አራት

የስታቲስቲክስ ምስጢራዊነት እና የግል ዳታ አያያዝ

25. የስታቲስቲክስ ምስጢራዊነት

1/ በስታቲስቲክስ ተግባር የተገኘ የግለሰብ ዳታ ለስታቲስቲክስ ዓላማ ብቻ የሚያገለግል ሲሆን፣ በማንኛውም ሀገራዊ ወይም የዓለም አቀፍ ተቋማት ዘንድ ለምርመራ፣ ለደህንነት፣ ለሕግ ወይም ለአስተዳደራዊ ውሳኔ አሰጣጥ ላይ አይውልም፤

2/ የኦፊሻል ስታቲስቲክስ አመንጨዎች ለስታቲስቲክስ ዓላማዎች አስፈላጊ እስኪሆኑ ድረስ ምስጢራዊነቱን በጠበቀ መንገድ የግለሰብ ዳታዎችን ከመለያዎቻቸው ጋር ማቀነባበር እና ማከማቸት ይችላሉ፤

3/ የግለሰቦችን መለያዎች የያዙ ሁሉም የዳታ መሰብሰቢያ ቅጾች ለስታቲስቲክስ ዓላማዎች አስፈላጊነታቸው እንዳበቃ ወዲያውኑ መወገድ አለባቸው።

26. የግለሰብ ዳታዎችን ይፋ ማድረግ

1/ አንድን ግለሰብ ለይቶ ለማወቅ የሚያስችል የስታቲስቲክስ መረጃ ሊገለጽ የሚችለው፣ መረጃው እንዲገለጽ ግለሰቡ በማያሻማ ሁኔታ ፈቃዱን የሰጠ እንደሆነ ብቻ ነው፤

2/ የኦፊሻል ስታቲስቲክስ አመንጨዎች መለያዎቻቸው የተወገዱላቸውን ወይም ግለሰቦች በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ ሊለዩ በማይችሉበት ሁኔታ ማንነታቸው የተደበቀላቸውን፣ የግለሰብ ዳታ ስብስቦችን ይፋ ማድረግ ይችላሉ፤

3/ ግለሰቡ በተዘዋዋሪ መንገድ እንዳይታወቅ ለመከላከል፣ ከሌሎች በይፋ ከሚገኙ መረጃዎች ጋር ማዛመድን ጨምሮ በተገቢው ሁኔታ ጥቅም ላይ ሊውሉ የሚችሉ ሁሉም አግባብነት ያላቸው ጥንቃቄዎች ግምት ውስጥ መግባት አለባቸው።

27. ማይክሮ ዳታን ስለማግኘት

1/ የተፈቀደላቸው ተጠቃሚዎች የማይክሮ ዳታ የማግኘት መመሪያን መሠረት በማድረግ የግለሰቦችን ማንነት የደበቀ ማይክሮዳታን ማግኘት ይችላሉ፤

2/ ዳታን ማግኘት የሚቻለው፣ ለተፈቀደው ዓላማ አግባብነት ባላቸውና አስፈላጊ በሆኑ መረጃዎች ላይ ብቻ ሆኖ፣ ግለሰቦችን ወይም ተቋማትን በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መለየት የሚያስችሉ ማንኛቸውንም መለያዎችን ማካተት የለበትም፤

3/ ተመራማሪዎቹ የግለሰብ ዳታን ላልተፈቀደላቸው አካላት ማስተላለፍ ወይም ግለሰቦችን ቀጥተኛ ባልሆነ ዘዴ ለመለየት በሚያስችል ሁኔታ የተጠቃለለ ዳታን ባለማውጣት የምስጢራዊነት እና የዳታ ጥበቃ ግዴታዎችን ማሟላት አለባቸው፤

28. ሥራን ለንዑስ ውል ተቀባይ መስጠት

1/ የኦፊሻል ስታቲስቲክስ አመንጨዎች ስታቲስቲክስ ከማመንጨት ወይም ከድጋፍ ሰጪ ተግባራት ጋር የተያያዙ ሥራዎችን በከፊል ለንዑስ ውል ተቀባይ ማስተላለፍ ይችላሉ፤ ይኸም የስታቲስቲክስ ምስጢራዊነት እና የሙያ ደረጃን በጠበቀ ሁኔታ መሆን አለበት፤

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ሥራ የተሰጠው ንዑስ ውል ተቀባይ ተግባሩን መፈጸም ያለበት፤ በዚህ አዋጅ አንቀጽ (4) መሠረታዊ መርሶች እና በሌሎች የስታቲስቲክስ ማመንጨት መሥሪያቶች መሠረት ብቻ ነው።

ክፍል አምስት

የኦፊሻል ስታቲስቲክስ ጥራት፣ አለቃቀቅና ስርጭት

29. የዳታን ጥራት ስለማረጋገጥ

1/ ጥራትን ለማረጋገጥ ሲባል፣ ኦፊሻል ስታቲስቲክስ መመንጨትና መሰራጨት ያለበት የተጣጣሙ ደረጃዎችንና ዘዴዎችን በመጠቀም፤ በኦፊሻል ስታቲስቲክስ ወሰን፣ ጽንሰ-ሐሳቦች፣ ትርጓሜዎች፣ አሐዶች እና ምደባዎች መሠረት መሆን አለበት፤

2/ የኦፊሻል ስታቲስቲክስ አመንጨዎች በስታቲስቲክስ ሂደት ውስጥ ጥቅም ላይ የዋሉ ምንጮችንና ዘዴዎችን እንዲሁም የተገኙትን የዳታ ስብስቦች ደረጃውን በጠበቀ መንገድ ማደራጀት አለባቸው። ተጠቃሚዎች ስታቲስቲክስን ለማመንጨት የሚረዱ ምንጮችና ዘዴዎች እንዲሁም ስለ ስታቲስቲክስ ውጤቶች ጥራት በሜታዳታ አማካኝነት እንዲረዱ ይደረጋል፤

3/ የኦፊሻል ስታቲስቲክስ አመንጨዎች የዳታ አያያዝ ሥርዓቶቻቸው ውስጥ በኢትዮጵያ የዳታ ጥራት ግምገማ ማዕቀፍ ላይ የተመሠረቱ የዳታ ጥራት ቁጥጥር ዘዴዎችን ያደራጃሉ፤ ይተገብራሉ፣ ያሻሽላሉ፣ ያጠናክራሉ።

30. የጥራት ግምገማ

1/ የኦሪጅናል ስታቲስቲክስ አመንጨዎች ግብረ መልስ ለመቀበል እንዲያስችላቸው ለተጠቃሚዎች እና መረጃ ሰጪዎች የምክክር መድረኮችን በየጊዜው በማዘጋጀት የሚገኘውን ግብረ መልስ ኦሪጅናል ስታቲስቲክስን ለማሻሻልና የዳታ ጥራትን ለማሳደግ መጠቀም አለባቸው፤

2/ የኦሪጅናል ስታቲስቲክስ አመንጨዎች የኦሪጅናል ስታቲስቲክስን ጥራት ለማሻሻል ከከፍተኛ ትምህርትና ምርምር ተቋማት፣ ከስታቲስቲክስና ተዛማጅ ሞያ ማህበራት፣ ከሌሎች አገሮች ስታቲስቲክስ ተቋማት፣ እንዲሁም ጉዳዩ ከሚመለከታቸው ሀገራዊ እና ዓለም አቀፍ ድርጅቶች ጋር ሊተባበሩ ይችላሉ፤

3/ አገልግሎቱ በኢትዮጵያ የዳታ ጥራት ግምገማ ማዕቀፍ እና ራሱ ባዘጋጃቸው የዳታ ጥራት ግምገማ ምክረ ሐሳቦች ላይ ተመሥርቶ በብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት አባላት የመነጨ እና የተሰራጩ ኦሪጅናል ስታቲስቲክስ ጥራትን በተመለከተ ሪፖርት ለቦርዱ ያቀርባል፤

4/ አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝና በቦርዱ ሲፈቀድ፣ የብሔራዊ ስታቲስቲክስ አመንጨዎች ተቋማዊ አሰራር፣ የሥራ ሂደት እና የስታቲስቲክስ ውጤቶችን በተመለከተ፣ በዳታ ጥራት መገምገሚያ መስፈርቶች ላይ የተመሠረተ ዳሰሳ/ግምገማ በሀገር ውስጥ ወይም በውጭ ሀገር ባለሞያዎች ሊከናወን ይችላል።

31.የመለቀቂያ ጊዜ ሠሌዳ ማዘጋጀት እና ማሰራጨት

1/ አገልግሎቱ ከሚኒስቴሩ ጋር ኦሪጅናል ስታቲስቲክስ የሚለቀቅባቸውን ቀናት የሚገልጽ የቅድሚያ መልቀቂያ ጊዜ ሠሌዳ ያዘጋጃል፣ ለሕዝብ ይፋ ያደርጋል፤

2/ የኦሪጅናል ስታቲስቲክስ መልቀቂያ የጊዜ ሠሌዳ በኢትዮጵያ በጀት ዓመት በመጀመሪያው ፍብ ዓመት ውስጥ በሚኒስቴሩና በአገልግሎቱ ኦሪጅናል ድረ-ገጽ እንዲሁም ሌሎች ተገቢ የመገናኛ ዘዴዎች አማካኝነት ለሕዝብ ይፋ መደረግ አለበት፤

3/ በኦሪጅናል ስታቲስቲክስ መልቀቂያ ጊዜ ሠሌዳ ላይ ያልተጠበቁ ለውጦች ከተከሰቱ፣ ግልጽ እና አሳማኝ ምክንያቶችን በመስጠት፣ አስቀድሞ ለሕዝብ ይፋ መደረግ አለበት፤

4/ ኦሪጅናል ስታቲስቲክስ ቀደም ሲል በተገለጸው ቀን ይፋ በማድረግ ሁሉም ተጠቃሚዎች በአንድ ጊዜ ዳታውን እንዲያገኙ ይደረጋል።

32.የስታቲስቲክስ ዳታዎችን መልቀቂያ ሂደቶች

1/ አገልግሎቱ የስታቲስቲክስ ዳታዎችን ለማሰራጨት ይፋዊ የማሰራጨ መንገዶችን ያደራጃል፤ በተገቢው ሁኔታም ይይዛቸዋል፤

2/ የስታቲስቲክስ ዳታዎች በቀላሉ ሊገኙ በሚችሉና ለአጠቃቀም ምቹ በሆኑ እና የማጠቃለያ ሰንጠረዦችንና ቻርቶችን ባካተቱ፣ተጠቃሚዎች ተጨማሪ ትንተና እንዲያካሂዱ በሚያስችሉ፣ ዝርዝር መረጃዎች በግልጽና በማሽን ሊነበቡ በሚችሉ ይዘቶች ይለቀቃሉ።

33.የስርጭት ፖሊሲዎች እና አሠራሮች

1/ ሚኒስቴሩ ከአገልግሎቱ ጋር በመመካከር የተለያዩ ተጠቃሚዎችን ውጤታማ በሆነ መንገድ ለመድረስ የሚያስችሉ ስትራቴጂዎችን የሚዘረዝር ሁሉን አቀፍ የማሰራጨት ፖሊሲ ያዘጋጃል፤ በመደበኛነት ያሻሽላል፤

2/ አገልግሎቱ በትምህርታዊ ዝግጅቶች የስታቲስቲክስ ጽንሰ-ሐሳቦችን ግልጽ እና አጭር በሆነ መንገድ በማስተላለፍ የሕብረተሰቡን የስታቲስቲክስ ግንዛቤ ያሳድጋል።

34.ከዓለም አቀፍ ደረጃዎች እና ግልጽነት ግዴታዎች ጋር መጣጣም

1/ ሚኒስቴሩ የማሰራጨ ሥርዓቶችና ሜታዳታ በዓለም አቀፍ ደረጃ የታወቁ የስታቲስቲክስ ደረጃዎችና የጥራት ማዕቀፎች መሠረት እንዲሠሩ እንዲሁም ስለ ዳታ ምንጮች፣ ዘዴዎች፣ ምድቦች እና የዳታ ጥራት ግልጽ መረጃ እንዲሰጥ ያረጋግጣል፤ ከዚህም በፊት ይፋ የተደረጉ የስታቲስቲካዊ ዳታዎች ላይ የተደረጉ ማሻሻያዎች ወይም እርማቶች ካሉም ይፋ የሚደረጉበት አሠራር ያበጃል።

2/ ሚኒስቴሩና አገልግሎቱ ስለ ስታቲስቲካዊ ዳታ እርማቶችና ማሻሻያዎች በግልጽ መልኩ በማስታወቅ እና በማሰራጨ ሥርዓቶች ላይ ተጠቃሚዎች ግብረ መልስ እንዲሰጡ የሚያስችሉ አሠራሮችና ግልጽ ሂደቶችን ያመቻቻሉ፤ እነዚህም ግብረ-መልሶች በተገቢው ሁኔታ እንዲገመገሙና በቀጣይ እንዲታዩ ይደረጋሉ።

ክፍል ስድስት

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

35. የወንጀል ተጠያቂነት

ይህንን አዋጅ ጥሶ የተገኘ ማንኛውም ሰው በኢትዮጵያ የወንጀል ሕግ ድንጋጌዎች መሠረት የወንጀል ተጠያቂ ይሆናል።

36. የተሻሩና ተፈጻሚነት የሌላቸው ሕጎች

1/ የማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ባለሥልጣን ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 442/1997 በዚህ አዋጅ ተሽሯል።

2/ የአስፈጻሚ አካላትን ሥልጣንና ተግባር መወሰኛ አዋጅ ቁጥር 263/2014 አንቀጽ 28 /1/ (ወ) እና አንቀጽ 56 ተሽሯዋል።

3/ ይህንን አዋጅ የሚቃረን ማንኛውም አዋጅ፣ ደንብና መመሪያ ወይም ልማዳዊ አሠራር በዚህ አዋጅ የተደነገጉትን ጉዳዮች በተመለከተ ተፈጻሚነት አይኖረውም።

37. ደንብና መመሪያ የማውጣት ሥልጣን

1/ የሚኒስትሮች ምክር ቤት ይህን አዋጅ በሥራ ላይ ለማዋል የሚያስፈልጉትን ደንቦች ሊያወጣ ይችላል፤

2/ ሚኒስቴሩ ይህን አዋጅ ወይም አዋጁን ተከትለው የሚወጡ ደንቦችን በሥራ ላይ ለማዋል የሚያስፈልጉትን መመሪያዎች ሊያወጣ ይችላል።

38. የክልሎች ኃላፊዎች

1/ ክልሎች የራሳቸውን የስታቲስቲክስ ሕግ ሊያወጡ ይችላሉ፤

2/ የክልሎች የስታቲስቲክስ ሕጎች በዚህ አዋጅ ከተካተቱት የኦፊሻል ስታቲስቲክስ መሠረታዊ መርሐዎችና ደረጃዎች የተጣጣሙ ወይም ይበልጥ ጥብቅ የሆኑ ደረጃዎችን የያዙ መሆን አለባቸው፤

3/ ክልሎች ለብሔራዊ ስታቲስቲክስ ሥርዓት ተፈጻሚነት መተባበር አለባቸው።

39. የመሽጋገሪያ ድንጋጌዎች

ይህ አዋጅ ከመውጣቱ በፊት ቀድሞ በነበሩት ሕጎች የተገኙ መብቶችና ግዴታዎች ይህንን አዋጅ እስካልተቃረኑ ድረስ ሊቀጥሉ ይችላሉ።

40.አዋጁ የሚጸናበት ቀን

ይህ አዋጅ በፌዴራል ነጋሪት ጋዜጣ ታትሞ ከወጣበት ቀን ጀምሮ የፀና ይሆናል።

አዲስ አበባ ... ቀን 2018

ታዬ አጽቀሥላሴ

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ፕሬዚዳንት

PROCLAMATION No ... /2026

Ethiopian Statistics Proclamation

WHEREAS, it has become necessary to establish a modern, integrated, and well-governed National Statistical System that ensures the production, coordination, and dissemination of high-quality, timely, and reliable statistical data to support development planning, policy formulation, and national transformation programs;

WHEREAS, it has become necessary to establish a clear institutional framework whereby a Board provides strategic leadership, the Ministry of Planning and Development carries out policy direction and regulatory functions, and the Ethiopian Statistical Service exercises technical authority over all of its own activities throughout the statistical lifecycle;

WHEREAS, it is essential to provide a comprehensive and coherent legal framework that clearly defines the roles and responsibilities of stakeholders within the National Statistical System, ensures professional independence, strengthens institutional capacity, and avoids duplication of efforts and conflicting data through the use of harmonized standards, classifications, metadata, and statistical systems;

WHEREAS, it is necessary to ensure a clear separation of roles between regulatory, operational, and oversight functions within the National Statistical System, in order to enhance accountability, transparency, and professional integrity;

WHEREAS, it is necessary to align the National Statistical System with internationally recognized principles and standards, including the United Nations Fundamental Principles of Official Statistics and the African Charter on Statistics;

WHEREAS, the existing legal frameworks, the Central Statistics Authority Establishment Proclamation No. 442/2005, as well as the statistical provisions included in the Definition of Powers and Duties of the Executive Organs Proclamation No. 1263/2021, are inadequate to address emerging data sources, including geospatial, digital, sensor-based, and big data technologies, and lack mechanisms to harness innovations in data science for evidence-based decision-making;

WHEREAS, it has become necessary to recognize and strengthen the Ethiopian Statistical Service as an autonomous principal institution with professional independence entrusted with the production and dissemination of official statistics, and to ensure that it, together with other members of the National Statistical System, carries out its functions efficiently through the use of modern technologies;

NOW, THEREFORE, in accordance with Article 55 (1) of the Constitution of the Federal Democratic Republic of Ethiopia, it is hereby proclaimed as follows:

PART ONE

GENERAL

1. Short Title

This Proclamation may be cited as “Ethiopian Statistics Proclamation No.... /2026.”

2. Definitions

In this Proclamation, unless the context requires otherwise:

1/ “**Statistics**” means systematically organized quantitative or qualitative information obtained from censuses, surveys, administrative records, and other emerging data sources, including geospatial, digital, sensor-based, and big-data systems, processed and analyzed to provide reliable evidence;

2/ “**Statistical Program**” means an official document prepared by the Ministry and the Ethiopian Statistics Service that outlines priority statistical areas and serves as the basis for the planning, coordination, and execution of statistical activities within the National Statistical System, through defined mid-term and annual programs;

3/“**Statistical Survey**” means the primary collection of individual data from respondents of a given population carried out by a producer of statistics exclusively for statistical purposes through the systematic use of statistical methodology;

4/ “**Statistical Unit**” means the elementary observation or measurement unit, namely a natural person, a household, an economic operator or other undertaking for which data are collected or derived;

5/ “**Statistical confidentiality**” means to the obligation of official statistics producers to protect individual data throughout the entire lifecycle of collection, storage, and dissemination;

6/ “**Statistical Register**” List of units maintained for statistical purposes, including characteristics of the units needed to meet the purposes;

7/ “**Statistical Services**” means the professional collection, organization, analysis, interpretation, and dissemination of data to support informed decision-making, policy formulation, and monitoring of economic, social, and demographic trends;

8/ “**Official Statistics**” means statistics produced and disseminated by the Ethiopian Statistical Service or other producers of official statistics in conformity with the United Nations Fundamental Principles of Official Statistics, internationally agreed statistical standards, codes and recommendations as well as applicable national legislation and programs;

9/ “**Statistical standards**” means standards, classifications, concepts, definitions, methodologies, metadata requirements, quality assurance frameworks, and protocols adopted for the production and dissemination of official statistics;

10/ “**Data**” means quantitative or qualitative information in raw or organized form, obtained from censuses, surveys, administrative records, or any other sources, and which may be processed, analyzed, and disseminated to produce statistics;

11/ “**Administrative Data**” means data collected by government organs or other institutions while providing services, executing programs, or enforcing laws, primarily for administrative or operational purposes rather than for statistics or research purposes;

12/ “**Big Data**” means data generated by business or government transactions, social media, phone logs, communication devices, web scraping, sensors, other similar sources and characterized by high volume, velocity and variety;

13/ “Data Provider” means any public or private entity, that produces data primarily for own purposes;

14/ “Emerging Data Sources” means new or non-traditional data generated through digital technologies, sensors, satellite and geospatial systems, mobile devices, online platforms, social media, and other technology-based processes that can be used for producing statistics;

15/ “Individual data” means the most detailed level of data about statistical units;

16/ “Metadata” means structured or unstructured information that describes, explains, identifies, or otherwise makes it easier to collect, use, manage, or interpret data, including information on the content, quality, condition, origin, format, structure, and characteristics of such data;

17/ ‘Data source ‘ means censuses, sample surveys, administrative records, continuous registration systems, and other emerging technological or alternative data sources, including those generated by public or private entities;

18/ “Geospatial Data” means data that is associated with a geographic location or spatial reference, obtained from mapping, satellite imagery, remote sensing or similar technologies, and used for the production and analysis of statistics;

19/ “Microdata” means a unit-level data collected through censuses, surveys, administrative records or other data collection processes which pertain to individual persons, households, establishments, or other statistical units;

20/ “Data Quality” means the degree to which data and statistical outputs are fit for their intended use, as reflected by their relevance, accuracy, timeliness, coherence, comparability and reliability;

21/ “National Statistical System” means the integrated set of institutions, including the Ethiopian Statistical Service and other government organs authorized to collect, compile, produce, and disseminate official statistics, together with the legal, institutional, and coordination arrangements, standards, and procedures governing their activities, through which official statistics are generated and disseminated in Ethiopia;

22/ **“Census”** means the collection, compilation, evaluation and dissemination of basic data pertaining to economic, social and demographic sectors through a complete enumeration of units in a defined scope, place and time frame;

23/ **“Continuous Registration”** means the recording of vital events or economic and social establishments, on a continuous basis, by adopting legally prescribed procedures at national, regional state or lower administrative levels;

24/ **“Dissemination”** means the activity of making official statistics, statistical analyses, statistical services and metadata accessible to users;

25/ **“Identifier”** means a sequence of characters allowing direct identification of a statistical unit from one or a combination of identifiers, using its name, exact geographical location or identification number without ambiguity;

26/ **“Other Producers of Official Statistics”** means government bodies other than the Service authorized by law to produce official statistics;

27/ **“Production”** means all the activities related to collection, processing, analysis and storage of data which are necessary to compile statistics;

28/ **“Release”** means the dissemination of official statistics, including revised statistics, to make them publicly known for the first time;

29/ **“Respondent”** means an individual person, a household, a private or public entity that is requested to provide information about themselves, including their activities through sample surveys, census or registration carried out by producers of statistics;

30/ **“Director General”** means the head of Ethiopian Statistical Service;

31/ **“Use for statistical purposes”** means the exclusive use of data for the development, production and dissemination of official statistics, including all activities regulated by this Proclamation;

32/ **“Government Organization”** means any organ of the federal or regional state government and includes a public enterprise owned by the federal or a regional government;

33/ “**Ministry**” or “**Minister**” means Ministry or Minister of of Planning and Development, respectively;

34/ “**Region**” means the regions established under Article 47 of the Constitution of the Federal Democratic Republic of Ethiopia and newly organized in accordance with Article 47, Sub-Article (3) letter (e), and the Addis Ababa and Dire Dawa City Administrations;

35/ “**Person**” means any natural or legal person;

36/ Any expression in the masculine gender includes the feminine.

3. Scope of Application

This Proclamation shall apply to the following federal, regional and city administration organs and procedures:

- 1/ Producers of Official Statistics;
- 2/ Respondents;
- 3/ Administrative data providers;
- 4/ All users of official statistics;
- 5/ Any data in the possession of producers of statistics;
- 6/ All statistical surveys and census operations and administrative data production;
- 7/ Continuous registration systems.

4. Fundamental Principles of Official Statistics

The United Nations Fundamental Principles of Official Statistics and the African Charter on Statistics, listed below, shall also be applicable on this Proclamation:

- 1/ Relevance of statistical results,
- 2/ Impartiality of Producers of Official Statistics
- 3/ Equal Access of statistics
- 4/ Applying Professional Standards, Scientific Principles, and Professional Ethics
- 5/ Transparency and Accountability

- 6/ Prevention of Misuse of Statistics
- 7/ Right of Selecting Sources of Official Statistics
- 8/ Confidentiality of Individual Data
- 9/ Institutional Coordination
- 10/ Use of International Standards
- 11/ Coordination of the National Statistical System
- 12/ International and Regional Cooperation

PART TWO

ORGANIZATION OF THE NATIONAL STATISTICAL SYSTEM

5. Reestablishment of the Service

- 1/ The Ethiopian Statistical Service (hereinafter the “Service”) is hereby reestablished as an autonomous Federal Government organization having its own legal personality;
- 2/ The Service shall be accountable to the Ministry.

6. Organization of the Service

The Service shall have:

- 1/ The Ethiopian Statistical Board (hereinafter “the Board”);
- 2/ A Director General to be appointed by the Prime Minister based on professional criteria and experience;
- 3/ Deputy Director Generals to be appointed by the Prime Minister, as necessary;
- 4/ The necessary staff.

7. Head Office

The Service shall have its Head Office in Addis Ababa and may have branch offices, as may be necessary.

8. Scientific and Technical Independence

No undue influence may be exerted in the affairs of the Service, its staff or its implementing units by any person in technical matters regarding data sources, the selection of statistical methods and procedures, dissemination, or observance of statistical confidentiality.

9. The Ethiopian Statistical Board

1/ Composition of the Board

- a) The Board shall have nine (9) members without including the Director General of the Service;
- b) The composition of the Board includes, but not limited to the following:
 - i) Government Organs;
 - ii) Academic and Research Institutions;
 - iii) Private Sector representatives;
 - iv) Professional Associations;
 - v) Civil Society Organizations;
 - vi) Renowned Professionals;
- c) Members of the Board elected from the above entities shall be professionals with recognized expertise in statistics, economics, population studies, data science, or related fields;
- d) The term of service for members of the Board shall be three years;
- e) Members of the Board may not be elected for more than two consecutive terms;

2/ Chairperson of the Board

- a) The Chairperson and other members of the Board shall be appointed by the Prime Minister;
- b) The Chairperson shall give strategic direction on the agenda of the Board and chairs its meetings.

3/ Secretary of the Board

- a) The Service shall serve as the Secretariat of the Board;
- b) The Director General of the Service shall be the Secretary and a non-voting member of the Board;
- c) The Secretary shall coordinate and follow up the implementation of decisions of the Board.

4/ The Board shall convene quarterly, and particulars regarding procedures of the Board's meetings, its decision-making, reporting, and other related activities shall be determined by regulation.

10. Powers and Responsibilities of the Board

The Board shall have the following powers and responsibilities:

1/ Ensure, approve and coordinate the implementation of the Multi-annual National Statistical Development Program, the strategic plan of the Service, annual statistical work plans, and national statistical priorities and standards, including the Ethiopian Data Quality Assessment Framework and the National Statistics Release Calendar;

2/ Ensure the operational and professional autonomy of the Service and other members of the National Statistical System, and protect them from undue external interference;

3/ Oversee and coordinate statistical activities across the National Statistical System to ensure consistency, harmonization, and adherence to internationally agreed statistical standards;

4/ Oversee and lead the activities of Sectoral Statistics Coordination Committees and Technical Working Groups composed of relevant institutions, to effectively manage statistical activities and coordinate the System;

5/ Promote institutional cooperation and facilitate effective data sharing and interoperability among National Statistical System members, in accordance with established procedures and protocols;

6/ Provide strategic leadership on the adoption of innovative data collection methods, technology and best practices and generally on the Ethiopian statistics development;

7/ To ensure transparency, accountability and continuous improvement within the National Statistical System, conduct regular peer reviews on statistical practices and performances, where necessary, by establishing independent evaluation teams to guarantee credibility and continuous improvement;

8/ Require government institutions that produce official statistics to establish a unit that deals with statistical activities.

9/ Strengthening strategic partnerships for resource mobilization.

10/ The Board reports to the Office of the Prime Minister.

11. Powers and Responsibilities of the Ministry

The Ministry shall have the following powers and responsibilities regarding the National Statistical System.

1/ Ensure compliance of applicable laws and codes of practice governing statistical activities within the National Statistical System; submits legal amendment to the concerned body, when necessary;

2/ Coordinate the design and preparation of multi-annual statistical development programs, and ensure their alignment with national development goals and international obligations;

3/ Prepare multi-annual statistical programs by involving the Service, get them approved by the Board, and follow up their implementation;

4/ Review annual statistical work programs submitted by producers of official and other statistics to ensure their alignment with national development priorities and the multi-annual statistical development framework;

5/ Facilitate the integration of the National Statistical System by promoting a unified information network across government bodies, supporting the adoption of common data exchange standards,

and coordinating interoperability across producers of official statistics, in consultation with the Service;

6/ Facilitate mid-term and end-term evaluations of multi-annual statistical programs to be conducted;

7/ Oversee and assess the activities of producers of official and other statistics through audits, reviews, and evaluations to ensure their compliance with established standards and the Code of Practice for Official Statistics;

8/ Oversee the implementation of the national statistical calendar, monitor the observance of its provisions, ensure its consistency, and alignment with national development plans;

9/ Ensure the implementation of the Ethiopian Data Quality Assessment Framework across all relevant statistical operations;

10/ Oversee and coordinate the statistical activities of all producers of official statistics to ensure that statistical programs are harmonized, do not duplicate, and do not impose unnecessary response burden on individuals, households, businesses, or other institutions;

11/ Develop, approve, and enforce national statistical policies and standards in collaboration with the Service, including statistical definitions and classifications, to ensure that official statistics are produced in accordance with internationally recognized standards, classifications, and methodologies of the United Nations system and other relevant international organizations;

12/ Represent the country in international forums and intergovernmental bodies concerned with statistical governance and development at the political and diplomatic level.

12. Powers, Responsibilities and Functions of the Service

The Service shall:-

1/ Collect, compile, analyze, and disseminate official statistical data on the economic, social, demographic, cultural, environmental, scientific, technological, and other relevant areas, in accordance with the standards and procedures of the National Statistical System.

- 2/ Access data generated by public or private entities, subject to the data and personal data protection requirements prescribed by law and such data may include information from censuses, sample surveys, administrative records, big data sources, continuous registration systems, statistical registers, geospatial and digital information systems, and other modern technological or alternative sources;
- 3/ Establish, implement, and enforce appropriate statistical methods, definitions, classifications, and technical standards, consistent with the policies and standards approved by the Board, and aligned with national and international norms governing the production of official statistics;
- 4/ Implement national statistical standards across the National Statistical System and ensure their uniform application in the production, compilation, and dissemination of official statistical data;
- 5/ Prepare revisions of the Ethiopian Data Quality Assurance Framework and submit them to the Board for approval, and shall conduct data quality assurance assessments on statistical activities within the National Statistical System in accordance with established standards;
- 6/ Promote statistical literacy and the effective use of statistics within the National Statistical System and the general public;
- 7/ Provide capacity building, technical support and advice for Government and other bodies on administrative data management and data reporting system;
- 8/ Ensure that domestic statistical data are produced in a manner that enables comparability with the statistical data of other countries, international organizations, and the United Nations organs, through adoption of internationally recognized standards, classifications, and methodologies;
- 9/ Prepare and periodically update the National Statistical Calendar, in consultation with the Ministry;
- 10/ Determine the areas for which statistical data are required and the appropriate data compilation procedures, in consultation with users through the Users-Producers Consultation Forum, taking into account national and international priorities to ensure the relevance and usefulness of official statistics;

11/ Serve as national data storage center for official statistics, organize data storage center at the head office and improve its capacity;

12/ In coordination with the Space Science and Geospatial Institute, or any other similar institution, collect geospatial data for statistical purposes, and convert statistical data to digital and geospatial formats to facilitate data visualization and dissemination;

13/ Undertake studies and research on statistical methods and promote the utilization of the results thereof;

14/ Monitor advancements in scientific research techniques, methods, and information technologies in the field of statistics, and take appropriate measures to adopt and implement such advancements;

15/ Provide technical assistance and advice to regional states and city administrations in planning, coordination, and execution of statistical activities, regarding collection, organization, analysis, publication, and dissemination of statistical data, upon request;

16/ Follow up and support the establishment and strengthening of statistical registration systems in regional states and city administrations to ensure alignment with National Statistical System Standards and practices;

17/ Cooperate with international organizations, government institutions and other organizations, to undertake specific surveys outside the scope of its plans and programs;

18/ Establish a Statistical Center of Excellence within its institutional framework with the objective of strengthening the quality, coordination, and innovation of the Ethiopian Statistical System. The center shall serve as a hub for methodological research, capacity building, and best practices in official statistics;

19/ In collaboration with relevant sectoral statistical bodies, shall prepare detailed annual work plans, organize programs in a technical manner, and ensure their accessibility by making them public;

20/ Design administrative data and statistical reporting systems for statistical purposes to be followed by government agencies and other organizations and assist their implementation;

21/ Collaborate with national and international professional associations in the fields of statistics and related disciplines to sponsor statistical conferences; as appropriate;

22/ May charge fees for providing raw data of survey and census as per the guidelines, except for government organizations and those permitted free access;

23/ Advise and support government institutions to establish their respective statistical units;

24/ Advise the Government on all matters of statistics;

25/ Provide scientific and technical explanations to the results of official statistics;

26/ Issue guidelines to be applied across the National Statistical System for the development, production and dissemination of official statistics, in consultation with the Ministry;

27/ Provide statistical, data collection and compilation services

- a) Upon request, provide statistical, data collection, and compilation services utilizing data under its possession, in accordance with the principles of quality, integrity, credibility, and confidentiality of official statistics;
- b) Conduct program verification for results of program indicators that are linked with cash flow and implemented under different funds;
- c) May charge reasonable fees to cover additional costs incurred in preparing and providing access to such data, as will be determined by regulation;
- d) Detailed procedures and implementation modalities for the provision of such services shall be determined by regulation.

28/ Participation in International cooperation

The Service shall:-

- a) In its areas of competence, shall participate in international workshops and conferences to develop and implement statistical standards and recommendations;
- b) be the focal point for all international technical cooperation activities concerning statistics;

- c) Notwithstanding the provisions of sub article (b), other producers of official statistics may participate at international level regarding sectoral technical matters;

29/ Update the list of producers of official statistics.

30/ Shall work in cooperation with the regional producers of statistics in the planning, production, harmonization, exchange, and dissemination of official statistics or administrative data;

31/ Details regarding other powers and responsibilities of the Service shall be determined by a regulation.

13. Powers and Duties of the Director General

The Director General shall:

1/ Be the head of the Service and shall direct and administer the activities of the Service;

2/ Without prejudice to the generality of sub-article (1) of this Article, the Director General shall:

- a) Exercise the powers and duties of the Service stated in this Proclamation;
- b) Recruit and administer employees of the Service in accordance with the federal civil service laws;
- c) Prepare and submit to the Ministry the work programs and budget as well as the activity reports of the Service;
- d) Effect expenditure in accordance with the work program and budget approved for the Service;
- e) Represent the Service in all its dealings with third parties;

3/ May delegate part of his powers and duties to the officials and other employees of the Service to the extent necessary for the efficient management of the Service;

4/ Provide leadership in the strategic development of official statistics and in fostering partnership and stakeholder engagement to enhance its relevance, quality, and impact;

5/ Represent the National Statistical System at the international level and facilitate international statistical cooperation and collaboration;

6/ Provide technical advice and recommendations to the Board on the inclusion of data and activities of other producers in the list or category of official statistics, in accordance with the Fundamental Principles set forth under Article 4 of this Proclamation and through transparent and documented procedures;

7/ Promote the use of the statistical standards such as concepts and their definitions, naming and coding and classifications applied in official statistics by data providers;

8/ Facilitate the correct interpretation of statistics and comment publicly on any misuse or misinterpretation of official statistics.

14. Powers and Duties of the Deputy Director Generals

The Deputy Director Generals shall:

1/ Coordinate and direct the activities of the departments or units under their respective supervision;

2/ In the absence of the Director General, act on his behalf and on the basis of specific delegation of powers given to each of them; and

3/ Perform any other activities assigned to them by the Director General.

15. Duties of Other Producers of Official Statistics

1/ Generate sector-specific data that are not generated by the Service in accordance with National Statistical System statistical standards;

2/ Comply with National Statistical System's statistical standards, principles, and procedures, to ensure the reliability of sector-specific data;

3/ Ensure that sector-specific data are collected, reported, and shared in a timely, accurate, and reliable manner, in accordance with national data-sharing laws;

4/ In collaboration with the Service, improve statistical methods and national statistical practices;

5/ Contribute to the improvement and harmonization of statistical practices within their respective sectors in accordance with national and international standards;

6/ In collaboration with the Service and the Ministry, ensure each sector's contributions to the development of statistical methods and data production activities are aligned with national goals.

16. Budget

The budget of the Service shall be obtained from the following sources. The implementation of budget is according to the Government laws of budget administration.

1/ Budget allocated by the Government;

2/ Revenue collected from training fees and other service charges;

3/ Financial, material and technical support from other countries' peer institutions and international development partners.

17. Administration of employees of the Service

Notwithstanding the provisions of the Federal Civil Servants Proclamation No. 1353/2025;

1/ the Service may undertake and implement organizational structure study as may be appropriate for its functions;

2/ the Service shall study salary scale and employment benefit schemes for its employees; implement same when approved.

18. Books of Accounts

1/ The Service shall keep accurate and complete books of accounts;

2/ The books of accounts and financial documents of the Service shall be audited annually by the Auditor General or by auditors designated by him.

PART THREE

STATISTICAL PROGRAMS AND DATA PRODUCTION

19. Statistical Programs

1/ A mid-term and multi-annual national statistical program, aligned with national development plans and international commitments, shall be formulated as the leading framework for the development, coordination, and implementation of the national statistical system;

2/ The Program shall be designed to ensure the establishment of a reliable, integrated, and high-quality statistical system by strengthening institutional and human capacity, improving data systems and coordination, and promoting the use of modern technologies to support evidence-based decision-making;

3/ Statistical programs approved by the Board shall constitute Government programs;

4/ Producers of official statistics shall be provided with the necessary resources for their effective implementation;

5/ Detailed procedures for the preparation, approval, and execution of statistical programs shall be determined by regulation.

20. Data Production

1/ Data for the production of official statistics shall be collected from appropriate sources, including censuses, sample surveys, administrative records, big data sources, and digital, geospatial, and other modern or alternative data systems, in accordance with established standards and procedures;

2/ The production of official statistics shall ensure consistency and comparability through the application of recognized national and international classifications and standards, including those relating to economic activities;

3/ The Service and other producers of official statistics are entitled to exchange anonymized individual data, exclusively for the development, production and dissemination of official statistics, in their respective area of competence as indicated in their statistical programs;

4/ Any person who intends to conduct a national level statistical survey shall consult the Service and obtain approval on the statistical survey methodology prior to implementation;

5/ Detailed procedures governing data production, coordination, and data-sharing shall be determined by regulation.

21. Access to Administrative Data

1/ Government organs or other institutions shall provide administrative data and the corresponding metadata to the relevant Producers of Official Statistics free of charge, for the production of official statistics. The administrative data and the metadata provided shall include sufficient details to ensure quality;

2/ Administrative data providers, prior to planning to develop a new data collection method or carry out a major revision in their data collection methods or processing in relation to production of Official Statistics, they shall consult the Service and, where appropriate, the Ministry.

22. Census

1/ Censuses may be conducted on different topics, encompassing population, housing, building, economic establishments, or agricultural operations;

2/ Census data may be collected through complete enumerations, sample censuses, administrative records, or combination of these data sources;

3/ Respondents or data providers are obligated to provide correct data for census operations on time;

4/ Population and Housing Census operations shall be regulated by “Census Commission Reestablishment Proclamation No. 449/2005”;

5/ The Ministry, in consultation with the Service may establish a Steering Committee for coordinating operations of other types of censuses or large scale surveys.

23. Statistical Registers

1/ The Service shall establish and maintain statistical registers, which shall consist of:

- a) comprehensive statistical units,
- b) associated attributes or identifiers or types or expressions of statistical registers, and

c) essential identifiers required for production of official statistics which shall be utilized only for statistical purposes;

2/ Statistical registers under possession of the Service shall be protected under strict confidentiality;

3/ All institutions, including government entities, shall provide the Service the requested data for the purpose of updating statistical register on timely basis by adhering to the prescribed methodologies and standards outlined in this Proclamation.

24. Duties of Respondents

1/ Regarding the data they provide, respondents shall be informed about the purpose, scope, legality, importance, measures taken to ensure confidentiality of data, and obligation to provide data;

2/ Individuals, households, private and public entities and other respondents shall cooperate with statistical surveys and census activities;

3/ Information provided by respondents in statistical surveys and censuses shall be correct and submitted within the required timeframe, in the required format and free of charge;

4/ If respondents falsify information, or fail to respond within the specified timeframe, they shall be held liable in accordance with the penalty provisions of this Proclamation.

PART FOUR

STATISTICAL CONFIDENTIALITY AND HANDLING OF INDIVIDUAL DATA

25. Statistical Confidentiality

1/ Individual data obtained by statistical activity shall be used exclusively for statistical purposes and cannot be used for any investigation, security, legal or administrative decision-making by any national or international institution;

2/ Producers of Official Statistics may process and store individual data with identifiers with strict confidentiality so long as necessary for statistical purposes;

3/ All data collection forms that contain identifiers shall be destroyed immediately after their importance for statistical purposes ceases.

26. Release of Individual Data Sets

1/ Statistical information, which enables to identify an individual may be disseminated only if that individual has unambiguously given his consent to the disclosure;

2/ Producers of Official Statistics may release sets of individual data if the identifiers are removed or they have been anonymized so that individuals cannot be identified directly or indirectly;

3/ To prevent an indirect identification of an individual, the necessary cautions shall be taken of all relevant means that might reasonably be used, including matching individual data with other publicly available information.

27. Access to Microdata

1/ Authorized users may access anonymized microdata held by the Service or other Producers of Official Statistics in accordance with microdata access guidelines;

2/ Access shall be limited to data relevant and necessary for the approved purpose, excluding all personal identifiers and any information that may permit direct or indirect identification of individuals or entities;

3/ Researchers granted access shall not disclose individual data or derived aggregates that could lead to identification, and shall comply with all confidentiality and data protection requirements.

28. Subcontracting

1/ Producers of official statistics may subcontract parts of the tasks related to producing statistics or support activities to a subcontractor only when statistical confidentiality and professional independence are ensured;

2/ The subcontractor who is given a task according to sub article (1) of this Article shall perform its activities as per the fundamental principles under Article 4 and other requirements of this Proclamation.

PART FIVE

QUALITY, RELEASE AND DISSEMINATION OF OFFICIAL STATISTICS

29. Ensuring Data Quality

1/ To guarantee quality, official statistics shall be produced and disseminated by using harmonized standards and methods on the basis of the scope, concepts, definitions, units and classifications of official statistics;

2/ Producers of official statistics shall document sources and methods used in the production process, as well as the resulting datasets, in a standardized way. Users shall be kept informed about the sources and methods of producing statistics and quality of statistical outputs through metadata;

3/ Producers of official statistics shall establish, implement, maintain and strengthen data quality control mechanisms based on Ethiopian Data Quality Assessment Framework in their built-in data management systems.

30. Quality Assessment

1/ Producers of official statistics shall regularly organize consultative forums for users and respondents to provide feedbacks, and shall use such feedbacks in the improvement of official statistics and the quality of data;

2/ Producers of Official Statistics may collaborate with higher education and research institutions, statistical or related professional associations, other countries' statistical agencies, and relevant national and international organizations to improve the quality of official statistics;

3/ The Service, based on Ethiopian Data Quality Assessment Framework and recommendations on data quality assessment conducted by itself, shall report to the Board on the quality of official statistics developed and disseminated by members of the National Statistical System;

4/ Regarding the institutional environment, work process and statistical results of the producers of official statistics, an assessment may be conducted, where necessary, based on data quality requirements, by domestic or foreign professionals, with the consent of the Board.

31. Establishment and Publication of Release Calendar

- 1/ The Service in collaboration with the Ministry shall establish and publicly disseminate an advance release calendar specifying the dates for the release of Official Statistics;
- 2/ The release calendar of official statistics shall be publicized in the first quarter of Ethiopian Fiscal Year. It shall be readily accessible through the Minister's and the Service's official website and other appropriate channels of communication;
- 3/ In case of unforeseen alterations to the release calendar of official statistics, a prior public announcement shall be made by giving clear and cogent reasons;
- 4/ Official Statistics shall be released at the pre-announced date, thereby ensuring simultaneous access for all users.

32. Procedures for the Release of Statistical Data

- 1/ The Service shall establish and maintain official channels for the dissemination of Statistical Data;
- 2/ Statistical data shall be released in readily accessible and user-friendly formats that include summary tables and charts, as well as detailed information in open and machine-readable content to enable users to conduct further analysis.

33. Dissemination Policies and Practices

- 1/ The Ministry in consultation with the Service, shall develop and regularly update a comprehensive dissemination policy that outlines its strategies for effectively reaching diverse user groups;
- 2/ The Service shall enhance statistical literacy among the public through educational initiatives through clear and concise communication of statistical concepts.

34. Compliance with International Standards and Transparency Obligations

- 1/ The Ministry shall ensure that dissemination practices and metadata conform to internationally recognized statistical standards and quality frameworks, providing transparent information on

data sources, methods, classifications, and data quality, including any revisions or corrections made to previously released Statistical Data;

2/ The Ministry and the Service shall maintain transparent procedures by clearly communicating revisions to Statistical Data, and by establishing mechanisms for users to provide feedback on dissemination practices, which shall be duly reviewed and considered.

PART SIX

MISCELLANEOUS PROVISIONS

35. Criminal Liability

Whosoever contravenes to this Proclamation shall be subjected to criminal liability under Ethiopian Criminal law.

36. Repealed and Inapplicable Laws

1/ Central Statistics Authority Establishment Proclamation No. 442/2005 is hereby repealed;

2/ Article 28 (1) (s) and Article 56 of the Definition of Powers and Duties of the Executive Organs Proclamation No. 1263/2021 is hereby repealed;

3/ Any law, regulation, directive or practice inconsistent with this Proclamation is inapplicable regarding matters provided herein.

36. Power to Issue Regulations and Directives

1/ The Council of Ministers may issue regulations that may be necessary for the implementation of this Proclamation;

2/ The Ministry may issue directives that may be necessary for the implementation of this Proclamation and the regulations issued under the Proclamation.

37. Responsibilities of Regions

1/ Regions may issue their own statistics law;

2/ Regional statistics laws shall be consistent with the fundamental principles of official statistics and the standards included in this Proclamation, or shall contain stricter standards;

3/ Regional States shall cooperate in the implementation of the National Statistical System.

38. Transitional Provisions

Rights and duties arising under the provisions of the repealed laws may continue so long as they do not contravene this Proclamation.

39. Effective Date

This Proclamation shall enter into force on the date of publication in the Federal Negarit Gazette.

Date at Addis Ababa on this th day of Month 2026

TAYE ATSEKE SELASSIE

PRESIDENT OF THE FEDERAL DEMOCRATIC

REPUBLIC OF ETHIOPIA